



မြန်မာနိုင်ငံမှ ရိုဟင်ဂျာပြဿနာသည် အန္တရာယ်ရှိသော
နောက်ထပ်အဆင့် တစ်ခုသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်

Asia Report N°292 | 7 December 2017

Headquarters

International Crisis Group

Avenue Louise 149 • 1050 Brussels, Belgium

Tel: +32 2 502 90 38 • Fax: +32 2 502 50 38

brussels@crisisgroup.org

Preventing War. Shaping Peace.

မာတိကာ

အဓိကအကြောင်းအရာများအကျဉ်း	i
I. ပြဿနာ၏ နောက်ခံအကြောင်း	1
II. ပဋိပက္ခသို့ ဦးတည်နေပြီ	4
III. ARSA ၏ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် တပ်မတော်၏ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ	9
A. ARSA ၏ တိုက်ခိုက်မှုများ	9
B. ပြင်းထန်လှသော တပ်မတော်၏ တုန့်ပြန်မှု	12
IV. ရှေ့တွင်ရှိနေသည့် အန္တရာယ်များ	16
A. မျှော်လင့်ချက်ဝေးနေဆဲဖြစ်သည့် ဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်လက်ခံရေး	16
B. လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကြုံတွေ့လာရနိုင်သည့် အန္တရာယ်များ	18
C. မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း သက်ရောက်မှုများ	21
V. အစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ တုန့်ပြန်မှု	24
A. အစိုးရ၏ ရပ်တည်ချက်	24
B. နိုင်ငံတကာ၏ တုန့်ပြန်မှု	26
VI. သုံးသပ်ချက်	33
APPENDICES	
A. Map of Myanmar	34
B. About the International Crisis Group	35
C. Crisis Group Reports and Briefings on Asia since 2014	36
D. Crisis Group Board of Trustees	38

အရေးကြီးသော တွေ့ရှိချက်များ

ကိစ္စရပ်က ဘာလဲ။ စစ်သွေးကြွအုပ်စုဖြစ်သော ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာကယ်ဆယ်ရေးတပ် (ARSA) ၏ သြဂုတ်လတိုက်ခိုက်မှုများအပေါ် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ တုန့်ပြန်မှုသည် ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် အလျင်မြန်ဆုံးသော ဒုက္ခသည်အမြောက်အမြား၊ ရုတ်တရက် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုတစ်ခုဖြစ်လာစေသည်။ လူပေါင်း ၆၂၄,၀၀၀ ကျော် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ ထွက်ပြေးသွားခဲ့ပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးဒုက္ခသည်စခန်းတစ်ခု ဖန်တီးပေးလိုက် သလိုဖြစ်ရသည်။

ဤကိစ္စသည် ဘာကြောင့် အရေးကြီးသည် ကိစ္စဖြစ်ရသနည်း။ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းသည် အိုးအိမ်စည်းစိမ်တို့ကို စွန့်ခွာလျက် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးသွားခြင်းဖြင့် ပြဿနာသည် ပြီးဆုံးမသွားပေ။ အခြေအနေသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို အသွင်ပြောင်းသွားစေကာ ARSA စစ်သွေးကြွများ၏ အနာဂတ်တွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်တိုက်ခိုက်လာနိုင်သည့် အလားအလာသည် မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နှစ်နိုင်ငံကြား တင်းမာမှုကို တိုးလာစေနိုင်သည်။

ဘာတွေ လုပ်သင့်သလဲ။ ပစ်မှတ်ထားသော အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ ချမှတ်ခြင်းသည် အရေးကြီးသော သတင်းစကားပါးခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သလို လူနည်းစုအသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် အလားတူလုပ်ရပ်များလုပ်ဆောင်လာနိုင်မှုကို တားဆီးနိုင်ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော အပြောင်းအလဲကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ဖွယ် မရှိပေ။ ပစ်မှတ်ထားသော အရေးယူမှုများချမှတ်သည့်တိုင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသည် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များကို လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများ ဆက်လက်ဖြည့်ဆည်းပေးသင့်သလို မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အဆက်အသွယ်ဖြတ်ရန် ဖိအားပေးနေမှုကို ဆန့်ကျင်သင့်သည်။

အဓိကအကြောင်းအရာများ အကျဉ်း

မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းများကို ပစ်မှတ်ထားသည့် တပ်မတော်၏ ပြင်းထန်ရက်စက်သော စစ်ဆင်ရေးများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည့် စစ်သွေးကြွတိုက်ခိုက်မှုများအပြီး သုံးလခန့်အကြာတွင် လူပေါင်း ၆၂၄,၀၀၀ ကျော် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ ထွက်ပြေးသွားခဲ့ရာ ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် အလျင်မြန်ဆုံးသော ဒုက္ခသည်အမြောက်အများ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုတစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယင်းပဋိပက္ခသည် စိတ်ကူးကြည့်ရန်ပင် မဖြစ်နိုင်သော လူသားဆိုင်ရာ ဒုက္ခခံစားရမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတို့ကို အသွင်ပြောင်းသွားစေကာ ဒေသတွင်း လုံခြုံရေးအခင်းအကျင်းအပေါ် ကြီးမားသော ရိုက်ခတ်မှုရှိလာမည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုကြောင့် ရရှိထားသော နိုင်ငံတကာ၏ စိတ်စေတနာကောင်းများသည် လျင်မြန်စွာပင် ဆုံးရှုံးနေသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော် အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရိုဟင်ဂျာမုန်းတီးရေး စိတ်ဓာတ်နှင့် အစိုးရ၏ လက်ရှိလမ်းကြောင်းကို ပြောင်းလဲရန်အတွက် သူ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာနှင့် ပြည်တွင်းမှ ထောက်ခံမှုတို့ကို အသုံးပြုရန် ပျက်ကွက်မှုအတွက် ဝိုင်းဝန်းဝေဖန်ခြင်းကို ခံနေရသည်။ တချိန်တည်းတွင် လူ့အမြောက်အများ ထွက်ပြေးမှုဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေရာ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေ လုံးဝနီးနီး လျော့နည်းသွားမည့် စိတ်မကောင်း စရာ အဆုံးသတ်အဆင့်သို့ မကြာမီ ရောက်ရှိသွားတော့မည့် အလားအလာရှိနေသည်။

ယင်းပဋိပက္ခကို နိုင်ငံတကာက မည်သို့သော တုန့်ပြန်မှုပြုရမည်ကို ကြိုးပမ်းနေချိန်နှင့် ပဋိပက္ခက စိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်ပြီး အလွန်အမင်းမရေရာသော အဆင့်သစ်တစ်ခုသို့ ဝင်ရောက်နေချိန်မျိုးတွင် အရေးကြီးသော အချက်များစွာကို ခေါင်းထဲထည့်ထားဖို့ လိုသည်။ ပထမအချက်မှာ ဒုက္ခသည်များသည် ဘေးကင်းမှုရှိပြီး၊ သိက္ခာရှိရှိဖြင့် ဆန္ဒအလျောက် ပြန်လာပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း ဆက်လက်ခံယူထားရေးပင်ဖြစ်သည်။ တချိန်တည်းမှာပင် စိတ်ပျက်စရာ အမှန်တရားတစ်ခုကရှိနေပြန်ရာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ရိုဟင်ဂျာအများစုသည် မကြာမီအတောအတွင်း ပြန်လာကြလိမ့်မည်မဟုတ်ဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ ဤအခြေအနေသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံး ဒုက္ခသည်စခန်း၌ ဘဝနှင့် သိက္ခာရှင်သန်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော ကြီးမားသော လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုကို ပေးနေသည်။ ထို့အပြင် ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာ ကယ်တင်ရေးတပ် (ARSA) ၏ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် နိုင်ငံဖြတ်ကျော် အကြမ်းဖက်မှု အလားအလာများအပါအဝင် ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သည့် ကြီးမားသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်ကို ချမှတ်ထားပြီးဖြစ်ရာ ပြောင်းလဲရန် အလွန်အမင်းခက်ခဲမည်ဆိုသည်ကို အသိအမှတ်ပြုရန် အရေးကြီးသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး သဘောထားတူညီနေမှု၏ အင်အားကို ဖော်ပြရန် ခက်ခဲသည်။ အစိုးရ၊ တပ်မတော်နှင့် ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံးနီးပါးသည် ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍

ညီညွတ်မှုရှိကြပြီး မြန်မာ့ခေတ်သစ် သမိုင်းတွင် အလားတူညီညွတ်မှုမျိုး မရှိပေ။ ထိုသို့ ညီညွတ်ခြင်းကြောင့် တရားဝင်မူဝါဒကို ဖယ်ရှားပစ်ရန် သာမန်ထက်ပိုမိုခက်ခဲလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ အရေးယူပိတ်ဆို့မှု ချမှတ်ခြင်းမှန်သမျှကို ဂရုတစိုက် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရန် လိုအပ်သည်။ အရေးယူပိတ်ဆို့မှု ချမှတ်ခြင်းများသည် အလားတူလုပ်ရပ်မျိုးကို ပြုလုပ်ရန် ကြံရွယ်နေသော ကမ္ဘာ့တလွှားမှ အခြားသောနိုင်ငံများကို ဟန့်တားနိုင်မည့် သတိပေးအချက်ပြမှုတစ်ခု ဖြစ်နိုင်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေမည့် အလားအလာ မရှိပဲ အရေးယူမှုအမျိုးအစားတစ်ခုချင်းအပေါ်မူတည်၍ အခြေအနေကို ပိုဆိုးသွားစေနိုင်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာသည် ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက် ARSA တိုက်ခိုက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည့် အချက်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ထားပြီး ထိုအဖွဲ့၏ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု အသစ်များနှင့် အရေးကြီးသော အသေးစိတ်များကို ထုတ်ဖော်တင်ပြထားသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် ARSA အဖွဲ့ဝင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ အဖွဲ့နှင့် ၎င်း၏ ထောက်ခံသူများက ပေးပို့သော WhatsApp မက်ဆေ့ချ်များအပေါ် သုံးသပ်မှုများ၊ လူသိရှင်ကြား တင်ထားသည့် ဗီဒီယိုများ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရွာသားများ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ မကြာသေးမီက ရောက်ရှိခဲ့သော ဒုက္ခသည်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများအပါအဝင် ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလကတည်းကစ၍ မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသနအပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။ သုတေသနအများစုကို ရိုဟင်ဂျာဘာသာစကား ကျွမ်းကျင်သော အတွေ့အကြုံရှိသူများက လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုပဋိပက္ခကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ကျရောက်လာမည့် ရိုက်ခတ်မှုများကိုလည်း အစီရင်ခံစာတွင် ဆန်းစစ်တင်ပြထားသည်။ နောက်ဆုံးအားဖြင့် ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသော နိုင်ငံတကာ၏ မူဝါဒဆိုင်ရာ တုန့်ပြန်မှုများကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။

ဘရင်ဆဲလ်စ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရိုဟင်ဂျာပြဿနာသည် အန္တရာယ်ရှိသော နောက်ထပ်အဆင့် တစ်ခုသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်

I. ပြဿနာ၏ နောက်ခံအကြောင်း

လက်ရှိပြဿနာသည် ကာလကြာရှည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ပိတ်ပင်မှုများတွင် မြစ်ဖျားခံခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သော်လည်း လတ်တလောအကြောင်းရင်းမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း စစ်သွေးကြွအုပ်စုတစ်ခု ထွက်ပေါ်လာမှုဖြစ်သည်။¹ ထိုသို့ထွက်ပေါ်လာမှုသည် ရိုဟင်ဂျာတို့အပေါ် တစ်မျိုးသားလုံး၏ သဘောထားကို ခက်ထန်စေခဲ့ပြီး လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ တုန့်ပြန်ပုံကို ပြောင်းလဲသွားစေသည်။

မကြာသေးမီက အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် Arakan Rohingya Salvation Army (ARSA) (ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာလွတ်မြောက်ရေးတပ်) ဟု အမည်ပြောင်းထားသော ဟာရာကာအယ်လ်ယာကင် (Harakah al-Yaqin) အဖွဲ့သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်က သေကြေထိခိုက်မှုများရှိခဲ့သော လူမျိုးရေး အကြမ်းဖက်မှုများအပြီးတွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်း၏ ကနဦးတိုက်ခိုက်မှုများကို ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်တွင် နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ရင်းဌာနချုပ်များနှင့် အခြားအခြေစိုက်စခန်းနှစ်ခုကို တချိန်တည်းဝင်တိုက်ခဲ့ခြင်းဖြင့် စတင်ခဲ့သည်။ ယခင်က လက်နက်ကိုင်စစ်သွေးကြွအဖွဲ့များသည် တောင်တန်းများပေါ်တွင် အခြေစိုက်ခြင်း (၁၉၅၀ ခုနှစ်များက ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဂျာဟစ်ဒင်များ) သို့မဟုတ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်ကို ဖြတ်ကျော်ကာ တိုက်ခိုက်ပြီး ထွက်ပြေးသည့် နည်းဗျူဟာ (ဥပမာ - ၁၉၉၀ ခုနှစ်များက ရိုဟင်ဂျာ သွေးစည်းညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ RSO) ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ယခု ARSA မှာမူ ယခင်အဖွဲ့များကဲ့သို့ မဟုတ်ပဲ ရိုဟင်ဂျာ ကျေးရွာများအတွင်းမှာပင် အခြေပြုလှုပ်ရှားကာ၊ ရွာသားများကို အမာခံအဖြစ်အသုံးပြုသည်။

¹ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ အခြေအနေ၏ အသေးစိတ်နောက်ခံအကြောင်းများကို သိရှိရန် Crisis Group Asia Reports N°s 283, *Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State*, 15 December 2016; 261, *Myanmar: The Politics of Rakhine State*, 22 October 2014; and 251, *The Dark Side of Transition: Violence Against Muslims in Myanmar*, 1 October 2013. For other recent Crisis Group reporting on Myanmar, see Asia Briefings N°s 149, *Myanmar's Peace Process: Getting to a Political Dialogue*, 19 October 2016; 147, *The Myanmar Elections: Results and Implications*, 9 December 2015; also Asia Reports N°s 290, *Buddhism and State Power in Myanmar*, 5 September 2017; 287, *Building Critical Mass for Peace in Myanmar*, 29 June 2017; 283, *Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State*, 15 December 2016; 282, *Myanmar's New Government: Finding Its Feet?*, 29 July 2016. တို့ကို ကြည့်ပါ။

ရွာသားများကို အခြေခံသင်တန်း ပေးထားသော်လည်း အများစုမှာ သေနတ်မကိုင်ရပဲ ဓါး သွားကဲ့သို့ လက်နက်များကို ကိုင်ဆောင်ကာ အချို့ ကိုသာ လက်လုပ်ငံများ (IEDs) ကို ကိုင် ဆောင်စေသည်။²

၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ တိုက်ခိုက်ခံရမှုများကို တုန့်ပြန်သည့်အနေနှင့် တပ်မတော်သည် အနီးတစ်ဝိုက် ကျေးရွာများတွင် အင်အားသုံး လက်တုန့်ပြန်သည့် တပ်ဖွဲ့များကို ဖြန့်ကျက်ခဲ့ပြီး ARSA က လုယူသွားခဲ့သော လက်နက်ငယ်များနှင့် ခဲယမ်းများကို ပြန်လည်သိမ်းဆည်းရန် ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြလျက် နယ်မြေရှင်းလင်းရေးစစ်ဆင်ရေးများ (နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် တပ်မတော်က ဆယ်စုနှစ်များစွာ အသုံးပြုခဲ့သော ရက်စက်သည့် သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေးစစ်ဆင်ရေးများ) ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။³ သို့ရာတွင် စစ်သွေးကြွများနှင့် ရွာသား များ၏ ခြံခိုတိုက်ခိုက်မှုကို တပ်မတော်တပ်ဖွဲ့များခံရပြီးနောက် အကြီးတန်းအရာရှိတစ်ဦး ကျ ဆုံးသွားသည့်အခါတွင် တပ်မတော်က အရပ်သားကျေးရွာများ၌ စက်သေနတ်တင် ရဟတ် ယာဉ်များကို အသုံးပြုခြင်းအပါအဝင် စစ်ဆင်ရေးကို တိုးမြှင့်ခဲ့သည်။ နောက်ထပ် သီတင်း ပတ်များအတွင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ ရိုဟင်ဂျာ သောင်းချီ၍ ထွက်ပြေးသွားခဲ့ကြပြီး နေအိမ် ထောင်ပေါင်းများစွာကို လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့ကြသည်။⁴ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့် အရေးကော်မရှင်ရုံး အစီရင်ခံစာက “လူသားထုအပေါ် ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်ရန် ခွင့်ပြုချက် ရထားသကဲ့သို့” ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။⁵ လုယူခံရသော လက်နက်နှင့် ခဲယမ်းများ ပြန်လည်ရရှိ ရေး ရည်ရွယ်ချက်အောင်မြင်စေရန် ရဲတပ်ဖွဲ့ကို အသုံးပြုပါက ပိုမိုထိရောက်မှုရှိလိမ့်မည်ဟု အငြိမ်းစား အကြီးတန်းစစ်ဖက်အရာရှိတစ်ဦးက မှတ်ချက်ပေးသည် (အများစုမှာ ပြန်မရခဲ့)။⁶

၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ တိုက်ခိုက်မှုများအပြီး နောက်ပိုင်းလများတွင် ARSA သည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာကျေးရွာများတွင် ၎င်း၏ အခွင့်အာဏာကို ခိုင်မာအောင် စုစည်းခဲ့ပြီး နောက်တချို့ တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်နေခဲ့သည်။ ARSA သည်

² Crisis Group Report, *A New Muslim Insurgency in Rakhine State*, op. cit. ကိုကြည့်ပါ။
³ ဖြတ်လေးဖြတ်ဟုခေါ်သော မြန်မာစစ်တပ်၏ သောင်းကျန်းမှုနှိမ်နင်းရေး နည်းလမ်း အသေးစိတ်များကို သိရှိရန် Martin Smith, *Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity*, 2nd ed. (London, 1999), p. 288 ff.; Andrew Selth, *Burma's Armed Forces* (Norwalk, 2001), pp. 91-92 နှင့် မောင်အောင်မျိုး၏ မြန်မာနိုင်ငံမှ စစ်ရေးစစ်ရာနှင့် မဟာဗျူဟာ (သုတေသနစာတမ်း ၁၉၉၉) စာ- ၁၀၊ ကိုကြည့်ပါ။
⁴ ၎င်း
⁵ “၂၀၁၆ အောက်တိုဘာ ၉ ရက် နောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးလာသူ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်း များ” ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ခိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး မဟာမင်းကြီးရုံး၏ ကြားဖြတ်အစီရင်ခံစာ၊ ၃ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၇။
⁶ Crisis Group တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ မတ်လ ၂၀၁၇။

အာဏာပိုင်များနှင့် ဆက်နွယ်မှုရှိသော ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားများ (ရွာလူကြီးများ၊ ဒေသခံ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ သံသယရှိသော သတင်းပေးများ) ကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် အာဏာကို စုစည်းခဲ့ပြီး စိတ်ချရသောအိမ်များတွင် လက်လုပ်မိုင်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်း အပါအဝင် တောင်တန်းများပေါ်၌ စစ်သင်တန်းပေးမှုများကို အရှိန်မြှင့်ခဲ့သည်။ အာဏာပိုင်များက ၎င်းဖြစ်စဉ်များကို သိရှိထားကြပြီး ကျေးရွာလူကြီးများ အသတ်ခံရမှုများနှင့် လက်လုပ်မိုင်း အလုပ်ရုံများတွေ့ရှိမှုများကို နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာများတွင် သတင်းများဖော်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အတွက် ARSA ၏ နောက်တစ်ကြိမ်တိုက်ခိုက်လာမှာလား ဟူသောကိစ္စမှာ မေးစရာမလိုသော ကိစ္စဖြစ်ကာ ဘယ်အချိန်တိုက်ခိုက်လာမလဲ ဆိုသည်ကသာ အရေးကြီးသော ကိစ္စရပ် ဖြစ်သည်။⁷

⁷ Crisis Group က အစိုးရအရာရှိများ၊ စစ်ဗဟိုအရာရှိများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ - ရန်ကုန်၊ နေပြည်တော်နှင့် စစ်တွေ၊ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆ မှ ဩဂုတ် ၂၀၁၇ အတွင်း။ "Rakhine slayings by insurgents", *Global New Light of Myanmar (GNLM)*, 22 July 2017. GNLM သည် နိုင်ငံပိုင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသော နေ့စဉ်သတင်းစာဖြစ်သည်။ လက်လုပ်မိုင်း ထုတ်လုပ်သောနေရာများ တွေ့ရှိမှု အသေးစိတ်ကို အခန်း II တွင်ကြည့်။

II. ပဋိပက္ခသို့ ဦးတည်နေပြီ

၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ARSA တိုက်ခိုက်မှုများ မတိုင်မီ လပိုင်းများတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော အောက် ပါဖြစ်ရပ်များက ARSA စစ်သင်တန်းပေးမှုနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ အရှိန်မြှင့်နေခြင်းကို ညွှန် ပြနေပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ရခိုင်ရွာသားများနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို ရတက်မအေး ဖြစ်စေသည်-

- မေလ ၄ ရက်တွင် ဘူးသီးတောင်မြောက်ဖက် ကျောင်းတောင်ကျေးရွာတွင် ARSA ဖောက်ခွဲရေးသင်တန်းအတွင်း လက်လုပ်မိုင်း မတော်တဆပေါက်ကွဲမှုကြောင့် သင်တန်း နည်းပြအပါအဝင် ၇ ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး အနည်းဆုံး ၅ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။ ဖြစ်ရပ်နှင့် နီး စပ်သော သတင်းရင်းမြစ်များ၏ အဆိုအရ သင်တန်းနည်းပြမှာ ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်ပဲ ပါကစ္စ တန်လူမျိုးဖြစ်သည်ဟု သိရှိရသည်။ ၎င်းသည် ပြင်းထန်စွာ ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် သို့ ဆေးကုသရန် ပို့ဆောင်စဉ် မောင်တောမြို့ နယ် ပတ္တကားရွာသစ်ကျေးရွာအုပ်စုတွင် သေဆုံးသွားခဲ့သည်။⁸ ၎င်းကိုသယ်ဆောင်လာသူများက ကျေးရွာသူသားတို့တွင် မြှုပ်နှံပေး ရန် ရွာသူကြီးကို တောင်းဆိုခဲ့ကြသော်လည်း ထိုအခြေအနေကို သတင်းရရှိသွားသော လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ရွာသူကြီးကို ဖမ်းဆီးကာ အလောင်းကိုလည်း ဘူးသီးတောင်ဆေး ရုံသို့ ယူဆောင်သွားကြသည်။ ၎င်းလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များက ရက်အနည်းငယ် အကြာတွင် နိုင်ငံခြားသား စစ်သွေးကြွတစ်ဦးသေဆုံးကြောင်းကို ပြည်တွင်းမီဒီယာများသို့ သတင်းပေး ခဲ့ကြသည်။
- မေလ ၇ ရက်တွင် လက်လုပ်မိုင်း စုံစမ်းစစ်ဆေးသည့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက သင်တန်းစ ခန်းနှင့် ဗုံးပြုလုပ်သော ပစ္စည်းများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ခြောက်ရက်အကြာတွင် အစိုး ရလုံခြုံရေးဆိုင်ရာသတင်းများက ထိုနေရာအနီးတစ်ဝိုက်တွင် မြှုပ်ထားသော နိုင်ငံခြား သားနှစ်ဦး၏ အလောင်းအပါအဝင် အလောင်းငါးလောင်းကို တွေ့ရှိကြောင်း ကြေညာခဲ့ သည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်ကြောင့် ထိုနယ်မြေအတွင်း (အထူးသဖြင့် ကပ်လျက်ရှိ တင်မေကျေး ရွာအုပ်စု အနီးတစ်ဝိုက်တွင်) လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ အကြမ်းဖက် မောင်းထုတ်မှုများနှင့် နယ်မြေရှင်းလင်းရေး စစ်ဆင်ရေးများ လုပ်ဆောင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ရာ မေလနှင့် ဇွန်လ

⁸ Crisis Group က ဖြစ်စဉ်များကို တိုက်ရိုက်သိရှိသူ ဒေသခံရွာသားများနှင့် တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ- ရခိုင်ပြည် နယ် မေလ ၂၀၁၇၊ ဩဂုတ်လ ၃၀ ရက်က ကပ်လျက်ကျေးရွာ (မင်းကြီး သို့မဟုတ် တုလတိုလီ) တွင် စစ်တပ်က ရိုဟင်ဂျာများကို စုပြုံသတ်ဖြတ်သည့် ဆက်စပ်ဖြစ်ရပ် ဖြစ်ပွားခဲ့ပုံရသည်။ “My World Is Finished’: Rohingya Targeted in Crimes Against Humanity in Myanmar”, Amnesty International, 18 October 2017, p. 21.

အတွင်း လူအမြောက်အများ သေဆုံးခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ လူအမြောက်အများ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။⁹

- ဇွန်လ ၂၀ - ၂၁ ရက်တွင် ဘူးသီးတောင်၏ တောင်ဖက် စိန်နင်းပြာကျေးရွာအုပ်စုအနီး တောင်တန်းများပေါ်တွင် ARSA သင်တန်းစခန်းဟု ယူဆရသောနေရာကို ရှင်းလင်းစဉ် ပြန်လည်ခုခံသူသုံးဦး သေဆုံးခဲ့သည်ဟု အစိုးရသတင်းများက ထုတ်ပြန်သည်။¹⁰
- ဇွန်လ ၂၄ ရက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်ရွာသားလေးဦးသည် (ဘူးသီးတောင် မြောက် ဖက်) ကျွန်းပေါက်ဖြူစုကျေးရွာအုပ်စုအနီးတွင် နွားစာရာနေစဉ် ဗုံးပြုလုပ်သော ပစ္စည်း များကို တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ARSA အဖွဲ့ဝင်များက ၎င်းတို့အနက်မှ နှစ်ဦးကို ပစ်သတ်ခဲ့ပြီး၊ ကျန်နှစ်ဦးမှာ (တစ်ဦးဒဏ်ရာရ) ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ကာ အာဏာပိုင်များကို သတင်း ပေးခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ မရောက်လာမီ ထိုနေရာရှိ သက်သေခံ ပစ္စည်းများကို ARSA အဖွဲ့ဝင်များက ဖယ်ရှားခဲ့ကြပုံရသည်။ ဤဖြစ်ရပ်သည် ရိုဟင်ဂျာ မဟုတ်သော အရပ်သားများကို ARSA က ပထမဆုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်ရွာသားများအကြား စိုးရိမ်ပူပန်မှု အထူးမြင့်တက်လာကာ ARSA အဖွဲ့၏ တိုက်ခိုက် မှုကို ကြောက်ရွံ့သော ရွာသား ၂၀၀ ခန့်မှာ မောင်တောမြို့ပေါ်သို့ ထွက်ပြေးသွားကြသည်။ ဇွန်လ ၂၇ ရက်တွင် နယ်မြေတွင်းရှိ လုံခြုံရေးတပ်များကို အမြင့်ဆုံးအဆင့် တပ်လှန့်မှု ပြု လုပ်ခဲ့ပြီး ဇွန်လ ၃၀ ရက်တွင် နေပြည်တော်ရှိ အစိုးရအကြီးတန်းတာဝန်ရှိသူများက ယင်း အခြေအနေကို ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အထူးအစည်းအဝေးတွင် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။¹¹

⁹ မေ ၄ ရက် ဖြစ်စဉ်တွင် နိုင်ငံခြားသားနှစ်ဦး သေဆုံးသည်ဟု အစိုးရသတင်းများက ဆိုသော်လည်း ARSA သ တင်းများကမူ နိုင်ငံခြားသားသည် ပါကစ္စတန်လူမျိုး သင်တန်းဆရာတစ်ဦးသာ ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ခြောက်ဦး သေဆုံးခဲ့ရာတွင် လေးဦးမှာ ပွဲခြင်းပြီးသေဆုံးကာ တစ်ဦးမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဆေးရုံတွင် သေဆုံးခဲ့သည်။ ဒဏ်ရာရ သူ ငါးဦးမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အခြားဆေးရုံတစ်ခုတွင် ကုသမှုခံယူခဲ့ပြီး သုံးဦးကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အာဏာပိုင်များက ဖမ်းဆီးခဲ့သည်ဟု သိရှိရသည်။ Crisis Group တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ - ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဆေးရုံဝန်ထမ်းနှင့် မေလ ၂၀၁၇၊ တင်မေကျေးရွာမှ ဒုက္ခသည်များနှင့် မေ- ဇူလိုင် ၂၀၁၇။ "ဘူးသီးတောင်တွင် အလောင်းငါးလောင်းတွေ" ဧရာဝတီ ၁၅ မေလ ၂၀၁၇ နှင့် "Five Bodies Found in Buthidaung", *The Irrawaddy*, 15 May 2017; "Five bodies unearthed near 5 May explosion site in Buthidaung", *GNLM*, 16 May 2017. တို့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

¹⁰ Crisis Group က ဒေသခံရွာသားများနှင့် တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ - ဇွန်လ ၂၀၁၇။ "Terrorist training camps, guns uncovered in Mayu Mountains", *GNLM*, 22 June 2017.

¹¹ Crisis Group က ဖြစ်ရပ်များကို သိရှိသူ ARSA အဖွဲ့ဝင်များနှင့် တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ- ဇွန်လ ၂၀၁၇။ "Four local ethnic people were attacked by swords and killed two", *GNLM*, 26 June 2017; "Troops in Myanmar's Rakhine on high alert after killings of Rohingya", *Reuters*, 27 June 2017; "Special meeting on Rakhine issue held", *GNLM*, 1 July 2017. တို့ကိုလည်းကြည့်ပါ။ အထူးအစည်းအဝေးတွင် သမ္မတ၊

- ❑ ဩဂုတ်လ ၁ ရက်တွင် အာဏာပိုင်များက (မောင်တော) ပန်းတော်ပြင်ကျေးရွာရှိ ARSA အိမ်တစ်လုံးတွင် လက်လုပ်ပုံး မတော်တဆပေါက်ကွဲခဲ့ကြောင်းနှင့် အိမ်ထဲတွင် ပုံးပြုလုပ်သော အခြားပစ္စည်းများကိုတွေ့ရှိရကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။¹² နှစ်ရက်အကြာ မောင်တောမြို့နယ်ရှိ တောင်များပေါ်တွင် မြို့တိုင်းရင်းသား အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး ၈ ဦး အသတ်ခံရသည်။ ယင်းသတ်ဖြတ်မှုများသည် တရားမဝင် မိသားစုဖက်တမ်းဆေးပြား ရောင်းဝယ်မှုနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟု ဒေသခံရွာသားအချို့က ပြောကြားသော်လည်း လုံခြုံရေးအာဏာပိုင်များက ARSA ကို ချက်ခြင်းပင် အပြစ်တင်စွပ်စွဲခဲ့သည်။¹³
- ❑ ဩဂုတ်လ ၄ ရက်တွင် နယ်ခြားစောင့်ရဲနှင့် ရသေ့တောင်မြို့နယ် အောက်နန်းယာကျေးရွာအုပ်စုမှ ရွာသားများ ရုန်းယင်းဆန်ခတ် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ဒေသခံတရားဟောဆရာ အပါအဝင် ARSA နှင့် ဆက်နွယ်သည်ဟု သံသယရှိသူ ရွာသားများကို ဖမ်းဆီးမှုအပေါ် ဒေါသထွက်နေသည့် လူ ၃၀၀ ခန့်ရှိသည့် လူအုပ်ကြီးကို လူစုခွဲရန် သေနတ်ဖြင့် အချက်များစွာ ပစ်ခတ်ခဲ့ရသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်အတွင်း သံသယရှိသူ စစ်သွေးကြွတစ်ဦး လွတ်မြောက်သွားကာ ရွာသားများစွာ သေနတ်ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး လေးဦးကို ဆေးကုရန် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဖက်သို့ ပို့ဆောင်ခဲ့ရသည်ဟု ဒေသခံရွာသားများက ပြောကြားသည်။

နယ်မြေအတွင်း သိသာထင်ရှားသော တင်းမာမှုများလည်း ရှိနေပြီးဖြစ်သည်။ ၂၀၁၇ ဇူလိုင်လ ၂၇ ရက်တွင် ရခိုင်ရွာသားတစ်ဦး ချတ်ပြင်ကျေးရွာအုပ်စုအနီး နွားစာရှာဖွေနေစဉ် ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့သည်။ နောက်သုံးရက်အကြာတွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ရွာသားများက အနီးတဝိုက် တောင်ကုန်းများပေါ်တွင် ရှာဖွေနေစဉ် ARSA စခန်းဟု ယူဆရသောနေရာတွင် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ်တံဆိပ်ပါ အင်အားဖြည့်ဘီစကွတ်များ အပါအဝင် စားနပ်ရိက္ခာများနှင့် တာပေါ်လင်စများ (အခန်း V.A တွင်ကြည့်) ကို တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ပျောက်ဆုံးနေသူကို ARSA စစ်သွေးကြွများက သတ်လိုက်သည်ဟု ယုံကြည်သော ရွာသားများက နယ်မြေအတွင်းရှိ မူဆလင်များကို သပိတ်မှောက်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ အနီးအနားမှ စေတီပြင်ကျေးရွာတွင်

နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ၊ ဒုသမ္မတနှစ်ဦး၊ လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌများ၊ ဒုတိယ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၊ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးများနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေးတို့ တက်ရောက်။

¹² Crisis Group က ဒေသခံ ရိုဟင်ဂျာရွာသားများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ ဩဂုတ် ၂၀၁၇။ "IED explodes in Maungdaw", *GNLM*, 2 August 2017.

¹³ ဒေသခံသတင်းရင်းမြစ်များအရ ယင်းနယ်မြေသည် ဘူးသီးတောင်မှ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ မိသားစုဖက်တမ်းဆေးပြားမှောင်ခိုရောင်းဝယ်ရာ လမ်းကြောင်းပေါ်တွင်ရှိကြောင်း၊ မြို့တိုင်းရင်းသားရွာနှင့် အနီးအနားမှ နတ်လကျေးရွာ (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသောရွာ) အကြား ယခင်ကတည်းက တင်းမာမှုများ ရှိခဲ့ကြောင်း၊ အနီးအနားမှ ရိုဟင်ဂျာကျေးရွာများနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ကြောင်း၊ မြို့တိုင်းရင်းသားများ အသတ်ခံ ရသော ပုံစံသည် ARSA အဖွဲ့၏ စားဖြင့်လည်လှီးသောနည်းလမ်းနှင့် မတူကြောင်း သိရှိရသည်။ Crisis Group က နယ်မြေတွင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာရွာသားများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ ဩဂုတ် ၂၀၁၇။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရွာသားများက လမ်းအားလုံးကို သံဆူးကြိုးများဖြင့် ပိတ်ဆို့ကာ ဒေသခံ မူဆလင်များအား အလုပ်၊ ဗလီ၊ ဈေးနှင့် ရေတွင်းရေကန်များသို့ မသွားနိုင်စေရန် တားဆီးခဲ့ကြသည်။¹⁴ ဩဂုတ်လ ၂၇ ရက်တွင် လုံခြုံရေးတပ်များနှင့် ဒေသခံတက်ကြွသော ရွာသားများက ချတ်ပြင်ကျေးရွာရှိ ရိုဟင်ဂျာရွာသားများကို အစုအပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှု ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်ဟု သတင်းရင်းမြစ်များစွာအရ သိရှိရသည်။¹⁵

အဆိုပါဖြစ်ရပ်များသည် ထိတ်လန့်မှုများ မြင့်တက်လာအောင် နှိုးဆွခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၉ ရက်တွင် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်အပါအဝင် အကြီးတန်း စစ်ဖက်အရာရှိများနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ အကြီးဆုံးနိုင်ငံရေးပါတီဖြစ်သော ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ (ANP) ခေါင်းဆောင်များအကြား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြရာ စစ်ဗိုလ်ချုပ်များနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခု အကြား ရှားရှားပါးပါး တွေ့ဆုံမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ ANP ပါတီက ရခိုင်ပြည်နယ်မှ လုံခြုံရေး အခြေအနေကို စိုးရိမ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပြီး ဒေသခံ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်ပြည်သူ့စစ်များကို လက်နက်တပ်ဆင်ပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ထိုနေ့မှာပင် မကြာသေးမီက သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် တင်းမာမှုမြင့်တက်လာခြင်းတို့ကို ဆွေးနွေးရန်အတွက် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ရခိုင်ပြည်နယ် လုံခြုံရေးအခြေအနေ ဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေး ကို ခေါ်ယူကျင်းပခဲ့သည်။ နောက်တစ်ရက်တွင် မူဆလင်မဟုတ်သော ဒေသခံရွာသားများကို စိုးရိမ်မှုလျော့ပါးစေရန်နှင့် စစ်သွေးကြွများ၏ လေ့ကျင့်ရေးစခန်းများ ထူထောင်ထားသည်ဟု ယူဆရသော မောင်တောနှင့် ဘူးသီးတောင်အကြား တောင်တန်းများကို ကင်းလှည့်စောင့် ကြပ်ရန်အတွက် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင် ၅၀၀ ခန့်ကို တပ်ဖြန့်ထားကြောင်း အစိုးရက သတင်း ထုတ်ပြန်သည်။¹⁶

မြင့်တက်လာသော ဇာတ်ရိုက်မှာ ပိုမို အရှိန်ကောင်းလာသည်။ ဩဂုတ်လ ၁၆ ရက်တွင် ARSA က ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် စစ်အင်အားလျှော့ချရန်နှင့် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ဖိနှိပ်ညှဉ်းပန်းမှုများ အဆုံးသတ်ရန် (အထူးသဖြင့် စေတီပြင်ကျေးရွာတွင် ရိုဟင်ဂျာရွာသားများအား ပိတ်ဆို့ထားမှုကို ရည်ညွှန်းသည်) မြန်မာစစ်တပ်ကို သတိပေးထားသည့် ဗီဒီယိုဖိုင်ကို လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ဝန်းရံလျက် တပ်မှူး အက်တာအူလာ (Ata Ullah) က ရိုက်ကူး

¹⁴ Crisis Group က ဒေသခံရွာသားများနှင့် တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ ဩဂုတ် ၂၀၁၇။ "Tents of violent attackers discovered in Mayu Mountain", *GMLM*, 1 August 2017; "Attack on police force arresting financial supporter of violent attackers in Yathedaung", *GMLM*, 5 August 2017; "Rohingya villagers blockaded amid fresh tensions in Myanmar's Rakhine – residents", Reuters, 22 August 2017. တို့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

¹⁵ Amnesty International, op. cit., p. 13.

¹⁶ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် facebook post ၁၀ ဩဂုတ် ၂၀၁၇၊ <http://bit.ly/2yqQVSA> ကိုကြည့်။ "State Counsellor, Union Ministers hold talks on security in Rakhine State", *GMLM*, 10 August 2017; "Myanmar Army Deployed in Maungdaw", *The Irrawaddy*, 11 August 2017.

တင်ဆက်ခဲ့သည်။ ၎င်းက ARSA သည် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်ဆံမှု မရှိကြောင်းနှင့် အစိုးရလုံခြုံရေး အာဏာပိုင်များ စွပ်စွဲသကဲ့သို့ ရခိုင်အရပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထားခြင်းမရှိကြောင်း ထပ်မံပြောကြားခဲ့သည်။¹⁷

¹⁷ "ARSA တပ်မှူးက ရိုဟင်ဂျာများနှင့် တကမ္ဘာလုံးသို့ မိန့်ခွန်းပြော မြန်မာစစ်ဗဟိုကို သတိပေး" ဝီဒီယို၊ youtube ဝင် ဩဂုတ် ၂၀၁၇၊ <http://bit.ly/2AhDSHX>

III. ARSA ၏ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် တပ်မတော်၏ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ

A. ARSA ၏ တိုက်ခိုက်မှုများ

၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက် အစောပိုင်းအချိန် နံနက် ၁ နာရီမှ အရက်တက်ချိန်အတွင်း နယ်ခြားစောင့် ရဲစခန်း ၃၀ ခန့်နှင့် တပ်မတော် စစ်စခန်းတစ်ခုတို့ကို ARSA က တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။¹⁸ ၎င်းတို့၏ လူလှိုင်းလုံးသုံး တိုက်ခိုက်မှုများတွင် လူအင်အားရာနှင့်ချီ၍ ပါဝင်ခဲ့ပြီး အများစုမှာ လယ်ယာသုံးကရိယာများ၊ တုတ်၊ စား၊ လက်နက်များနှင့် လက်လုပ်ပုံးများကို ကိုင်ဆောင်လာကြသော စစ်သင်တန်းမတက်ဘူးသူ ဒေသခံရွာသားများဖြစ်သည်။ နောက်ထပ်ရက်အတန်ကြာ အသေးစား ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ တရားဝင်ထုတ်ပြန်သော သေဆုံးမှုကိန်းဂဏန်းများမှာ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင် ၁၄ ဦး၊ အစိုးရအရာရှိ တစ်ဦးနှင့် အစိုးရက စစ်သွေးကြွဟု သတ်မှတ်သူ ၃၇၁ ဦး ဖြစ်သည်။¹⁹

ARSA သည် ဩဂုတ်လ ၂၄ ရက် ည ၈ နာရီ ကျော်တွင် Whatsapp အသံဖိုင် မက်ဆေ့ချ်ထုတ်လွှင့်ပြီး မကြာမီ တိုက်ခိုက်မှုများကို ၎င်းက စတင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အသက် ၁၅ နှစ်နှင့်အထက် အမျိုးသားရွာသားအားလုံးကို ရနိုင်သမျှ ခွန်ထက်သော တုတ်စားလက်နက်များဖြင့် ကြိုတင်စီစဉ်ထားသော နေရာများတွင် ခေါ်ယူစုဝေးကာ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော ပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်ကြရန် ARSA က အမာခံခေါင်းဆောင်များကို ညွှန်ကြားခဲ့သည်။ လေးစားခံရသော ဒေသခံအစွလားမိတရားဟောဆရာများ (မူလား သို့မဟုတ် မော်လီ) နှင့် ဘာသာရေးအရ ရပ်ရွာလူထုအတွင်း အခွင့်အာဏာ အထိုက်အလျှောက်ရှိသူ အစွလားမိ စာ ပေပညာရှင်များ (ဟာဖစ်) သည် အမာခံခေါင်းဆောင်များဖြစ်ပုံရကာ များသောအားဖြင့် ၎င်း တို့က ခေါ်ယူစုဝေးမှုများကို သာမန်ရွာသားအများစုက အားတက်သရော တုန့်ပြန်ကြသည်။ စစ်သင်တန်း မတက်ဘူးသူ ရွာသားအများစုကို တိုက်ခိုက်မှုများတွင် အသုံးပြုရန် လက်လုပ်ပုံးများကို ထုတ်ပေးခဲ့သည်။

ပစ်မှတ်များသည် ခြင်းသမားကျေးရွာ (ငရဲ့ချောင်း သို့မဟုတ် တောင်ဘဏအနီး) တွင် အခြေစိုက်သော တပ်မတော်စစ်စခန်းမှလွဲ၍ အများစုမှာ အသေးစားရဲကင်းများနှင့် စစ်ဆေးရေး ဂိတ်များသာဖြစ်ကြပြီး မြန်ဆန်စွာ ချေမှုန်းခံလိုက်ရသော ယင်းတိုက်ခိုက်မှုတွင် ရွာသားများ စွာ ပါဝင်ခဲ့ပုံမရပေ။ ARSA အဖွဲ့ဝင်များက နောက်ထပ်ပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်ရန် စီစဉ် ထားသော်လည်း ၎င်းတို့ ရောက်ရှိသွားချိန်တွင် ရဲကင်းအချို့ ဌ

¹⁸ ဤအခန်းပါ အချက်အလက်များကို Crisis Group တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ - ARSA အဖွဲ့ဝင်များ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာများ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ဒုက္ခသည်များ၊ ဩဂုတ်မှ အောက်တိုဘာအတွင်း ၂၀၁၇ နှင့်၊ အက်တားအူလား အပါအဝင် အခြားသူများ ပေးပို့သော WhatsApp အသံဖိုင်မက်ဆေ့ချ်များအပေါ် သုံးသပ်မှုများမှဖြစ်သည်။

¹⁹ Death toll listed in "Humanitarian aid provided to displaced people without segregation", *GNLM*, 6 September 2017.

လူမရှိတော့ဟု ပြောကြား သည်။ အခြားပစ်မှတ်များမှာလည်း မျှော်လင့်ထားသည်ထက် ထူထပ်စွာ ကာကွယ်ထားပြီး ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သော စစ်သွေးကြွများမှာ ကြီးမားသော သေကြေထိခိုက်မှုများကို ကြုံ တွေ့ကြရသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ၎င်းတို့သည် နာရီအတန်ကြာက ကြိုတင်သတင်းရရှိ ထားပြီး (တိကျမှု ရှိ မရှိ မသိရသော်လည်း) တချိန်ချိန်တွင် တိုက်ခိုက်လာမည်ကို ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မျှော်လင့်ထားပြီးဖြစ်သည်ဟု ပြောကြားသည်။

ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်တွင် ARSA က ကြီးစွာ စွန့်စားရမည့် တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ရွာသား များကို ပေါ့ပါးသော လက်နက်များ ကိုင်ဆောင်လျက်ပါဝင်စေရန် တိုက်တွန်းအားပေးလိုသော ရည်မှန်းချက်ဖြင့် အဖွဲ့ဝင်များနှင့် နောက်လိုက်များအကြား စိတ်ချယုံကြည်မှုနှင့် သန္နိဋ္ဌာန်ခိုင် မာမှု တဖြည်းဖြည်းရှိလာစေရန်အပြင် သူရဲကောင်း အာဇာနည်အဖြစ် ဂုဏ်ပြုချီးမြှောက်ရန် အတွက် ရည်ရွယ်ကာ သတင်းစကားများကို ဆက်တိုက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အချို့ သတင်းစ ကားများတွင် နံနက်ခင်းက တိုက်ခိုက်ခဲ့သော နယ်မြေအချို့ကို ARSA က ထိန်းချုပ်ထားသည် ဟူသော သတင်းမှားများကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထို့အပြင် လက်နက်ကိုင် စစ်ကူများကိုလည်း စေလွှတ်လိုက်သည်ဟု အဖွဲ့ဝင်များကို ARSA က နှစ်သိမ့်အာမခံခဲ့သော်လည်း ထိုစစ်ကူများ လုံးဝရောက်မလာခဲ့ပေ။

ဩဂုတ်လ ၂၈ ရက်တွင် အက်တားအူလားက ဗုဒ္ဓဘာသာ ရခိုင်ကျေးရွာများကို ဓာတ်ဆီ ပုလင်းဗုံးဖြင့် မီးရှို့ပစ်ရန် နောက်လိုက်များကို ညွှန်ကြားသော WhatsApp အသံဖိုင်မက် ဆော့ချ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုညွှန်ကြားချက်သည် စစ်ဖက်ရဲဖက် မဟုတ်သော ပစ်မှတ်များ ကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ ရှောင်ရှားရန် အကြိမ်ကြိမ်ဖော်ပြခဲ့သော မူဝါဒ၊ ဦးစားပေးနည်းလမ်းများ နှင့် တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲသွားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲမှု၏ အကြောင်းရင်းသည် တပ်မတော်၏ နယ်မြေရှင်းလင်းရေးစစ်ဆင်ရေးများအတွင်း ရိုဟင်ဂျာကျေးရွာများကို မီးရှို့ ရာတွင် အနီးအနားမှ ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သော ကျေးရွာများမှ ရခိုင်ရပ်ရွာ ကာကွယ်ရေးအဖွဲ့ များက ပါဝင်ကူညီခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ရှင်းလင်းသဲကွဲမှုမရှိပေ။ ထိုအချက် ကြောင့် ရခိုင်နှင့် ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သော ရွာသားများမှာ ပစ်မှတ်ဖြစ်သင့်သည်ဟု ARSA က ကောက်ချက်ချနိုင်စရာရှိသည်။²⁰ ရိုဟင်ဂျာများက

²⁰ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာ မဟုတ်သော အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများက အများစုဖြစ်သော်လည်း ထိုနယ်မြေတွင် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများလည်း နေထိုင်ကြပြီး ၎င်းတို့အနက် အချို့က ကင်းစခန်းများကို တိုက် ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ကြသည်ဟု သိရှိရသည်။ Amnesty International အစီရင်ခံစာကိုလည်းကြည့်။

တိုက်ခိုက်၊ မီးရှို့သော ရိုဟင်ဂျာမဟုတ် သည့် ကျေးရွာ ၃ ရွာမျှသာရှိသောကြောင့် ထိုကိစ္စတွင် ယင်းညွှန်ကြားချက်ကို ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်လက်ခံခဲ့ကြပုံမပေါ်ပေ။²¹

အထူးတလည် လူသိများသော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ မောင်တောမြို့ နယ်ရှိ (ဖာကီရာဘဏား ဟု ခေါ်သော) ခမောင်းဆိပ်ကျေးရွာတွင် ဟိန္ဒူမျိုးနွယ် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတစ်စုကို ARSA က အစုအပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသော အမှုဖြစ်သည်။ ဖြစ်ရပ်အပေါ် ဝိရောဓိ ဖြစ်စရာ အချက်အလက်များနှင့် မည်သူ့တာဝန်ဖြစ်သည်ဟူသော သတင်းများလည်း ထွက် ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာသူများက “လူသတ်သမား သည် ရခိုင်စစ်သွေးကြွများဖြစ်သည်” ဟု ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် သတင်းထောက်များကို ဩဂုတ်လ ကုန်ပိုင်းတွင် ပြောကြားခဲ့ကြပြီး၊ အချို့ ကလည်း “လူသတ်သမားများသည် မျက်နှာဖုံးများ အုပ်ထားသောကြောင့် ခွဲခြားရန် အခက်အခဲရှိသည်” ဟု နောက်ပိုင်းတွင် ပြောကြားခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ စက်တင်ဘာလ ၅ ရက်တွင် မြန်မာမီဒီယာများက ဖြစ်ရပ်အပေါ် ပထမဆုံးသတင်း ထုတ်ပြန်ရာတွင် မြန်မာနယ်မြေအတွင်း ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာသူများနှင့် တွေ့ ဆုံမေး မြန်းခြင်းများကို အခြေခံ၍ သတ်ဖြတ်မှုများကို ARSA က ကျူးလွန်သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ အလားတူ မှတ်ချက်ပေးထားသော ပိုမိုအသေးစိတ်ကျသည့် ရေးသားမှုကို ဖြစ်ရပ်အပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့သည့် ရခိုင်အမျိုးသားရေးဝါဒီ လွှတ်တော်အမတ်တစ်ဦးက စက်တင်ဘာလ ၁၃ ရက်တွင် facebook တွင်တင်ခဲ့သည်။ သေဆုံးသူများကို စုပြုံမြှုပ်နှံထားသည့်နေရာတွင် အလောင်းများကို ပြန်ဖော်ခြင်းနှင့် တွေ့ရှိချက်များကို စက်တင်ဘာလ ၂၄ ရက်တွင် လုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့များက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင် အလောင်းများကို မီးရှို့သင်္ဂြိုဟ်ခဲ့သည်။ မည်သည့် မှုခင်းဆိုင်ရာ အထောက်အထားများ ကျန်ရှိခဲ့သည်ကို ရှင်းလင်းစွာ မသိရပေ။²²

²¹ ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၈ ရက်တွင် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ အောက်ပြူးမရွာနှင့် မြို့တိုင်းရင်းသားများ၏ ခုန်တိုင်းရွာ (ပတ်တကာရွာသစ် ကျေးရွာအုပ်စု) တွင် သေပျောက်မှုရှိသော တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး၊ ဒိုင်းနက်တိုင်းရင်းသားများ၏ အောင်ဇရွာတွင်လည်း အစောပိုင်းတိုက်ခိုက်မှုများရှိခဲ့သည် (မောင်တောမြို့နယ်အတွင်းရှိ ကျေးရွာများဖြစ်သည်) ။ ဟိန္ဒူများ၏ မြို့သူကြီးနှင့် ခမောင်းဆိပ်ရွာ ရွာနှစ်ရွာ တိုက်ခိုက်ခံရမှုတွင် ARSA အဖွဲ့ ပါဝင်ပတ်သက်သည်ဟု စွပ်စွဲမှုများ ရှိသော်လည်း အတည်မပြုနိုင်ပေ။

²² “Hindus too fleeing persecution in Myanmar”, *The Daily Star* (Bangladesh), 31 August 2017; “Mystery surrounds deaths of Hindu villagers in Myanmar mass graves”, *The Guardian*, 12 October 2017; “Dozens of Hindus Killed in Maungdaw: Relatives”, *The Irrawaddy*, 5 September 2017 ကျော်ဇောဦး (ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ၊ စစ်တွေမဲဆန္ဒနယ် အမှတ် ၂) facebook post ၁၂ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၇ <http://bit.ly/2ApcmZo> ။ “45 Hindu corpses cremated”, *GNLM*, 29 September 2017 ကိုကြည့်ပါ။

B. ပြင်းထန်လှသော တပ်မတော်၏ တုန့်ပြန်မှု

စစ်သွေးကြွနှင့် သာမန်ပြည်သူများအကြား ခွဲခြားမှုမရှိသော တပ်မတော်၏ ရက်စက်သော လက်တုန့်ပြန်မှုများအပြီး၊ နောက်ပိုင်းတွင်လည်း မလုံခြုံမှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ထိခိုက်စေမည့် ကန့်သတ်မှုများကြောင့် ရိုဟင်ဂျာ ၆၂၄,၀၀၀ ကျော်ကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ၎င်းဖြစ်စဉ်သည် ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် ဒုက္ခသည် အမြောက်အများ အမြန်ဆုံးထွက်ပြေးမှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံး ဒုက္ခသည်စခန်းတစ်ခုကို ထွက်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက် ARSA တိုက်ခိုက်မှု အပြီးတွင် တပ်မတော်က ဝံ့ပိုးကာ လက်နက်တပ်ဆင်ပေးထားသော ဒေသခံ ရခိုင်ကိုယ်စား ကိုယ်ကိုး ရပ်ရွာကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ နှစ်ဖွဲ့စလုံး၏ လက်ချက်ဖြင့် ထိုဒေသအတွင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာကျေးရွာအများစုကို ပြာပုံဘဝသို့ စနစ်တကျလုပ်ဆောင်ကာ ရောက်ရှိသွားစေသည်။

တပ်မတော်နှင့် ဒေသခံရပ်ရွာကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များ၏ အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ရပ်များအ တွက် စိတ်ပျက်ဖွယ်အသေးစိတ်ကို ကုလသမဂ္ဂက “လူမျိုးစုရှင်းလင်းမှုဆိုင်ရာ နမူနာ ပြဌာန်း စာအုပ်တစ်အုပ်” ဟု လည်းကောင်း (ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ထောက်ခံပြော ဆိုလာ) ၊ လူ့အခွင့်အရေးအုပ်စုများက “လူသားထုအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများ” ဟုလည်းကောင်း ဖော်ပြကာ ၎င်းတို့က ထုတ်ပြန်သော အသေးစိတ်အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော် ထုတ်တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်မှ အနည်းဆုံး အောက်တိုဘာလအတွင်း ထိုနယ်မြေမှ အစုအပြုံလိုက် အသတ်ခံရမှုများ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများအပေါ် ကျူး လွန်သော မုဒိမ်းမှုများ၊ ရိုဟင်ဂျာနေအိမ်များနှင့် အခြားအဆောက်အအုံ ထောင်ပေါင်းများစွာ ကို တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်ရဲနှင့် ရပ်ရွာကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စနစ် တကျ ကြိုတင်စီစဉ်မီးရှို့ မှုများအပါအဝင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ရပ်ရွာကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များ ၏ ဥပဒေပြင်ပသတ်ဖြတ်မှုများနှင့် လက်ကျန်ရိုဟင်ဂျာကျေးရွာများအပေါ် လူသားချင်းစာနာမှု နှင့်ဆိုင်သော ကူညီမှုများကို ယခုအထိ ဆိုးဆိုးရွားရွားတင်းကြပ်ထားမှုများကို နိုင်ငံတကာအ ဖွဲ့အစည်းများက မှတ်တမ်းတင်နေသည်။²³

သတင်းရင်းမြစ်များစွာထံမှ ရရှိသော ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း လူဦးရေ အချက်အလက် များအပေါ် Crisis Group ၏ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုအရ အဆိုပါ သုံးမြို့နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာ လူဦးရေ ၏ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ လွန်ခဲ့သော ၁၂ လအတွင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့

²³ Amnesty International, op. cit., as well as “Destroyed areas in Buthidaung, Maungdaw, and Rathedaung Townships of Rakhine State”, UN Institute for Training and Research (UNITAR)/UNITAR’s Operational Satellite Applications Programme (UNOSAT) imagery analysis, 16 November 2017, <http://bit.ly/2iR4YPW>; “Burma: New Satellite Images Confirm Mass Destruction”, Human Rights Watch, 17 October 2017; “Mission report of OHCHR rapid response mission to Cox’s Bazar, Bangladesh, 13-24 September 2017”, OHCHR, October 2017; “U.N. sees ‘textbook example of ethnic cleansing’ in Myanmar”, Reuters, 11 September 2017. တို့တွင် ကြည့်ပါ။

ထွက်ပြေးသွားကြ ပြီး ၁၀၀,၀၀၀ မှ ၁၅၀,၀၀၀ ခန့်သာ ကျန်ရစ်ခဲ့ကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် အ လယ်ပိုင်းတွင်လည်း မူဆလင် ၃၂၀,၀၀၀ ခန့်ရှိနေရာ၊ အားလုံးမဟုတ်သော်လည်း အများစု မှာ ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့အနက်မှ ၁၂၀,၀၀၀ ခန့်မှာ ၂၀၁၂ လူမျိုးရေး အကြမ်းဖက် အဓိကရုဏ်းများ ပြီးကတည်းက အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် နေထိုင်ရန် ကန့်သတ် ထားခြင်း ခံနေရသည်။²⁴

ရခိုင်မြောက်ပိုင်း သုံးမြို့ နယ်သည် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ရိုက်ခတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည် -

□ မောင်တောမြို့ နယ်သည် ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နှင့် ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ ARSA တိုက်ခိုက်မှုများ၏ ဦးတည်ရာပစ်မှတ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ မောင်တောတွင် ရိုဟင်ဂျာ လူဦးရေ ပမာဏကြီးမားပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် နယ်စပ်ချင်း အရှည်လျားဆုံး ထိစပ်နေသည် (မြစ် ကြောင်း၊ ကုန်းမြေနှင့် ကပ်လျက်ရှိသော ပင်လယ်ကမ်းခြေ) ။ တပ်မတော်၏ ပြင်းထန် သော တုန့်ပြန်မှုကို ခံရပြီး မောင်တောမြို့ ပေါ် ရပ်ကွက်အချို့ နှင့် ကျေးရွာအနည်းငယ်မှ လွဲ၍ မြို့ နယ်တစ်ခုလုံး ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေ ကျဆင်းသွားသည်။²⁵

□ ဘူးသီးတောင်မြို့ နယ်သည် သမိုင်းကြောင်းအရ မောင်တောထက် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်မှုတို့၏ သက်ရောက်မှုလျော့နည်းသည်။ ၎င်းသည် တောင်တန်းများတ လျှောက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် ရှည်လျားသော နယ်စပ်ချင်းထိစပ်နေပြီး မြို့ နယ်မြောက်ပိုင်း သို့ သွားလာရန် ခက်ခဲသည်။ လူဦးရေ အများစုမှာ တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလတွင် ARSA တိုက်ခိုက်မှုမရှိခဲ့ပဲ ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လတွင် တိုက် ခိုက်မှုဖြစ်ရပ် အရေအတွက်အနည်းငယ်သာ ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ တပ်မတော်၏ ကနဦးတုန့်ပြန်မှု သည် ပိုမိုတိကျပြီး အကန့်အသတ်ရှိခဲ့သည်။ မောင်တောနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အစပိုင်းတွင် မီးရှို့ခံရသော ရိုဟင်ဂျာကျေးရွာ များစွာနည်းပါးခဲ့သည်။ တပ်မတော်၏ တုန့်ပြန်မှုနှင့် မီးရှို့ မှုများက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ ရုတ်ခြည်းထွက်ပြေးမှုအချို့ကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင်မူ တောင့်မခံနိုင်တော့သော စားဝတ်နေရေး အခြေအနေများ (ရခိုင်ကင်း သမားများ၏ ရွာမီးရှို့မှုများနှင့် တိုက်ခိုက်မှု သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဆက်လက် လုပ်ဆောင်မှုအပြင် လယ်စိုက်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း။

²⁴ လေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် ရေတွက်ခြင်းမပြုသော (ရိုဟင်ဂျာ) လူဦးရေအပေါ် ၂၀၁၄ သန်းခေါင်စာရင်း ခန့်မှန်း ချက်၊ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၏ ၂၀၁၆ ကိန်းဂဏန်းများ၊ ဒုက္ခသည်စခန်း လူဦးရေဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကိန်းဂဏန်းများ၊ မြို့နယ်အလိုက် ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေ ခန့်မှန်းချက်များ (အားလုံး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကိုက်ညီမှုရှိ သည်) ကို အခြေခံသည်။ လူမျိုးအသိုင်းအဝိုင်း ဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်စပြုနေသော ရခိုင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် မွတ်ဆလင် ၂၀,၀၀၀ နှင့် အထက် နေထိုင်သည်။

²⁵ UNITAR/ UNOSAT ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံ လေ့လာဆန်းစစ်မှု

အစာရှာဖွေခြင်း၊ အရောင်းအဝယ်လုပ် ခြင်းစသောပုံမှန်အလုပ်များကို ထိခိုက်စေသည့် ဆိုးရွားသော အသစ်ထပ်မံ ကန့်သတ်မှု များ) မှ လွတ်မြောက်ရန် အများစုထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် လူသားချင်းစာနာမှု ဆိုင်ရာ အကူအညီများကိုလည်း ကြီးမားစွာ တားမြစ်ထားမှုကြောင့် ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝိုင်းများသည် ရွေးချယ်စရာမရှိတော့ပဲ ၂၀၁၇ စက်တင်ဘာလကုန်တွင် တောင်တန်းများကိုကျော်၍ မောင်တောမှတစ်ဆင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ သွားရန် အန္တရာယ်များသော ခရီးကို အုပ်စုလိုက် ထွက်ခွာကြရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြရသည်။²⁶

- ရသေ့တောင်မြို့ နယ်သည် မောင်တော၊ ဘူးသီးတောင်တို့ကဲ့သို့ မဟုတ်ပဲ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရခိုင်အများစု နေထိုင်သောနယ်မြေဖြစ်ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် နယ်စပ်ချင်း ထိစပ်မှုမရှိပေ။ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ ARSA တိုက်ခိုက်မှုသုံးခုအနက် တစ်ခုမှာ ရသေ့တောင်မြို့ နယ်အတွင်းရှိ ကိုးတန်ကောက်ကျေးရွာ (မောင်တောမြို့နယ်နှင့် ကပ်လျက်) တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်တွင်လည်း ဤနယ်မြေတွင် ARSA က တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်ဟု အစိုးရက ပြောကြားသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်သော ရိုဟင်ဂျာဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများတွင် လူမျိုးရေးနှင့်ဆိုင်သော အစိတ်အပိုင်းက ပိုမိုကြီးမားစွာ ပါဝင်လာသည်။ ထွက်ပြေးစရာလမ်းကြောင်းမရှိသော ကျေးရွာငါးရွာမှလွဲ၍ မြို့ နယ်တွင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာအားလုံးနီးပါး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ ထွက်ပြေးသွားကြပြီး ကျန်ရစ်ခဲ့သော ရွာများမှာ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် လူသားချင်းစာနာသော အကူအညီကို အကန့်အသတ်များစွာ ဖြင့်သာ ရရှိကြသည်။²⁷

ထိုသို့ ရိုဟင်ဂျာများ အစုအပြုံလိုက် ထွက်ပြေးမှုအပြင် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ရိုဟင်ဂျာ မဟုတ်သော ရွာသားများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများ ၂၇,၀၀၀ ခန့်မှာလည်း အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ရပြီး ၎င်းတို့အများစုမှာ ကနဦး ARSA တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် နောက်ဆက်တွဲ ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အားလုံးနီးပါးသည် မောင်တော၊ ဘူးသီးတောင်နှင့် စစ်တွေ အစရှိသော မြို့ ကြီးများသို့ ကုန်းလမ်းမှ ထွက်ပြေးကြသည်။ ယခုအခါ အစိုးရက ၎င်းတို့ကို အိမ်ပြန်ကြရန် ပြင်းပြင်းထန်ထန်တိုက်တွန်းနေပြီး ၎င်းတို့၏ ထိခိုက်သွားသော သို့မဟုတ် ပျက်စီးသွားသော အိမ်များပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးကိုလည်း စတင်လျက်ရှိသည်။²⁸

²⁶ Crisis Group က ဘူးသီးတောင်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ရွာသားများနှင့် တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ ဩဂုတ် - နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၇

²⁷ "We will kill you all" – Rohingya villagers in Myanmar beg for safe passage", Reuters, 17 September 2017.

²⁸ "Ethnic IDPs who fled homes due to terrorist attacks", *GNLM*, 6 September 2017; "Rakhine State Govt to Close Hindu, Ethnic Arakanese Displaced Person Camps", *The Irrawaddy*, 30 October 2017.

၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက် ကတည်းက ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းသို့ ကုလသမဂ္ဂနှင့် လူ သားချင်းစာနာမှု အကူအညီပေးရေးလုပ်သားများ မသွားရောက်နိုင်အောင် အစိုးရက ပိတ်ပင် ထားသည်။ ကြက်ခြေနီလှုပ်ရှားမှုများ (နိုင်ငံတကာကော်မတီ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ချုပ်နှင့် မြန်မာ နိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်း) ကို ကူညီထောက်ပံ့ရေးလုပ်ဆောင်ခွင့်ပြုထားသော်လည်း ၎င်းတို့ သည် အကူအညီလိုအပ်နေသူများထံ ရောက်ရှိရေးတွင် ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ စွာနှင့် နှောင့်နှေးမှုများ၊ ကန့်သတ်မှုများကို ကြုံတွေ့နေရသည်။ ၎င်းတို့က အခြားသော လူ သားချင်းစာနာမှု အကူအညီပေးရေး လုပ်သားများကိုပါ သွားရောက်ခွင့်ပေးရန် တိုက်တွန်း ထားသည်။ နိုဝင်ဘာလ ၆ ရက်တွင် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ် (WFP) အား အစိုးရမှတစ်ဆင့် ရိုဟင်ဂျာနှင့် ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သော ရပ်ရွာလူထုထံ စားနပ်ရိက္ခာထောက်ပံ့မှု ပြန်လည် စတင်ရန် ခွင့်ပြုလိုက်ပြီဖြစ်သော်လည်း ဖြန့်ဝေမှုကို တိုက်ရိုက် စောင့်ကြည့်ရန် WFP ဝန်ထမ်း များကို သွားရောက်ခွင့်မပြုပေ။²⁹

²⁹ Crisis Group က နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာကူညီမှုဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများနှင့် တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ စက် တင်ဘာ - နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၇။

IV. ရှေ့တွင်ရှိနေသည့် အန္တရာယ်များ

A. မျှော်လင့်ချက်ဝေးနေဆဲဖြစ်သည့် ဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်လက်ခံရေး

လွန်ခဲ့သည့် သုံးလအတွင်း ရိုဟင်ဂျာဦးရေ ၆၂၄,၀၀၀ ကျော်သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းမှ အခြားနိုင်ငံများသည် ဒုက္ခသည်များ၏ ပြန်လာပိုင်ခွင့်ကို တောင်းဆိုပေးရမည်ဖြစ်ကာ သူတို့ဆန္ဒအလျောက်နှင့် ဘေးကင်းစွာ ပြန်လာနိုင်မည့် အခြေအနေဖြစ်လာအောင် ဖန်တီးပေးနိုင်ရေးအတွက် မြန်မာအာဏာပိုင်များကို ဖိအားပေးရမည်ဖြစ်သည်။ တချိန်တည်းမှာပင် အချိန်တိုအတွင်း သို့မဟုတ် အလယ်အလတ်ကာလတစ်ခုအတွင်း ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ၏ အရေအတွက် အတော်များများ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းမှ ၎င်းတို့၏ နေရပ်ဒေသသို့ ပြန်လာနိုင်ရေး အလားအလာမှာ လွန်စွာမေးမှိန်နေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံတို့သည် ဒုက္ခသည်များပြန်လည်လက်ခံရေး သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့က နေပြည်တော်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။³⁰ ထိုသို့ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းသည် လက်ရှိအနေအထားတွင် နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် နိုင်ငံရေးအရ အသုံးဝင်သဖြင့် လိုအပ်သော်လည်း ၎င်းကို မကြာမီအချိန်အတွင်း ပြန်လည်လက်ခံတော့မည့် လက္ခဏာဟု ရှုမြင်ခြင်းထက်စာလျှင် အလေးပေးမှုရှိကြောင်း၊ သန္နိဋ္ဌာန်ရှိကြောင်းပြသသည့် ဖော်ပြချက်တစ်ခုအဖြစ်သာ ရှုမြင်သင့်သည်။ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းဖြင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အနေဖြင့် ဒုက္ခသည်များကို အချိန်အကန့်အသတ်မရှိ လက်ခံထားလိမ့်မည်မဟုတ်ဆိုသည်ကို အချက်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သလို၊ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း လူမျိုးစုရှင်းလင်းရေးလုပ်နေသည် (ethnic cleansing) ဟူသော စွဲချက်အပေါ် တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်သည့်သဘောဖြစ်ကာ အရေးယူပိတ်ဆို့ခံရနိုင်သည့် ဖိအားများကိုလည်း လျော့ပါးအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ သဘောတူညီချက်တွင် ဖော်ပြထားချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာမည့်သူများအပေါ် သတ်မှတ်ထားချက်များမှာ လုပ်ဆောင်ရန်အဆင့်များသိပ်မပါဝင်ပေ။ ပြန်လည်လက်ခံရမည့် သူများသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် နောက်ပိုင်းထွက်သွားသူများဖြစ်ရန် လိုအပ်ပြီး (ယခင်က ကိစ္စရပ်များကြောင့် ထွက်သွားသူများမပါဝင်) ၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစစ်အမှန်နေထိုင်ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားတင်ပြရမည်ဖြစ်သော်လည်း သီးသန့်စာရွက်စာတမ်းမလိုအပ်ပေ (လိပ်စာပေးလျှင် လုံလောက်သည်) ။

သို့သော်လည်း ပြန်လည်လက်ခံရေးအတွက် အဓိကအတားအဆီးမှာ အများစုသည် ပြန်လည်ဝင်ရောက်ရန် ဆန္ဒမရှိဘို့များသည် (သဘောတူညီချက်အရ ပြန်လည်ဝင်ရောက်

³⁰ “ရခိုင်ပြည်နယ်မှ နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးရသူများ ပြန်လာရေးအတွက် အစီအစဉ်များ” ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၃ ရက်

လာခြင်းသည် ဆန္ဒအလျောက်ဖြစ်ရမည်)။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မြေပြင်အခြေအနေများသည် ချောချောမွေ့မွေ့ ဖြစ်ရန် အလှမ်းဝေးနေပြီး တချိန်တည်းတွင် စိတ်ဒဏ်ရာ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းရထားသော ဒုက္ခသည်များ နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးမှုများက ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိနေသည်။ ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာသူများကို ၎င်းတို့၏ မူလရွာများသို့ ပြန်သွားခွင့်ပြုမလားဆိုသည်နှင့် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာမြေများပြန်ရမလားဆိုသည်တို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံဘက်တွင် ရှင်းလင်းမှုမရှိပေ။ သဘောတူညီချက်တွင် ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာချိန်၌ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကိစ္စများထုတ်ပေးရန်လည်းဖော်ပြထားသည်။ ရိုဟင်ဂျာအများစုက ၎င်းတို့ကို ဒုတိယတန်းစားနိုင်ငံသားအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ပေးမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ထိုနိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကိစ္စများကို လက်မခံပဲငြင်းဆန်ကြသည်။ အစိုးရနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ များက အကြမ်းဖက်သမားများ (ARSA) သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကို ထောက်ခံအားပေးသူများ ဒုက္ခသည်များကြားတွင် ရှိနေနိုင်သည်ကို စိုးရိမ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုရှိကာ ထိုသို့သော သူများပြန်လာပါက ဖမ်းဆီးမည်ဟု သတိပေးထားရာ ပြန်လာသူများကို စစ်စစ်ပေါက်ပေါက်မေးမြန်းခြင်းများ သို့မဟုတ် စစ်ထုတ်ခြင်းများပြုလုပ်မည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူနိုင်သည်။ နောက်ထပ်အဓိက အတားအဆီးတစ်ခုမှာ ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင်များနှင့် ရပ်ရွာလူထုက ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်မှန်သမျှပြန်လာမည့်အရေးကို ကြီးစွာဆန့်ကျင်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။

အဆိုပါအတားအဆီးများကို ကျော်လွှားနိုင်မည်ဆိုသည်တိုင် အဆိုပါကြီးမားသော လူပမာဏကို ပြန်လည်လက်ခံရေးအတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရန်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်နှင့် အရင်းအမြစ်များအတွက် ကြီးစွာအခက်အခဲတွေ့ တော့မည်ဖြစ်သည်။ အကြီးတန်းတာဝန်ရှိသူတစ်ဦးက တစ်ရက်လျှင် လူ ၃၀၀ သာ ကိုင်တွယ်နိုင်သည်ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်အေဂျင်စီပါဝင်လာမည့်အခန်း ကဏ္ဍမှန်သမျှကို အစဉ်တစိုက်ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်အေဂျင်စီသည် လိုအပ်နေသည့် ပံ့ပိုးကူညီမှုကို ပေးနိုင်သလို ရိုဟင်ဂျာများနှင့် နိုင်ငံတကာအမြင်တွင် အသိအမှတ်ပြုမှုကိုလည်း ပေးနိုင်သည်။ ကုလအေဂျင်စီပါဝင်ရန်အတွက် နှစ်နိုင်ငံသဘောတူညီချက်မလိုအပ်ပေ။³¹

အရေးတကြီးဆိုရမည်မှာ အစိုးရဘက်တွင်လည်းကောင်း၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ များဘက်တွင်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသည်များ မိမိဆန္ဒအလျောက်ပြန်လာကြရေးအတွက် အခြေအနေများဖန်တီးပေးရန်နှင့် အများလက်ခံကာ ထိရောက်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု အကောင်အထည်ဖော်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေးသန့်ရှင်းမှုမရှိပေ။ ထိုအချက်က သိန်းချီသော စိတ်ဒဏ်ရာရ

³¹ Crisis Group က ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များကို တွေ့ ဆုံမေးမြန်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ စက်တင်ဘာ-နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၁၇။ "Sales from Maungtau paddy kept as national budget", *GNLM*, 12 November 2017။ "Govt Suggests Possible Daily Repatriation of 300 Rohingya Refugees", *The Irrawaddy*, 30 October 2017။ "Tensions over Rohingya return highlight donor dilemmas", *Nikkei Asian Review*, 27 October 2017။ "Returning Rohingya may lose land, crops under Myanmar plans", Reuters, 22 October 2017။ "Caged Without a Roof: Apartheid in Myanmar's Rakhine State", Amnesty International, 21 November 2017။

ထားသည့် ရိုဟင်ဂျာများသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ရှိ ညစ်ပတ်ပြီး မသင့်လျော်သော စခန်းများတွင် လူပြည့်သိပ်ကြပ်ညပ်ကာ ကာလကြာရှည်နေရဦးမည့် အလားအလာကို ထွက်ပေါ်လာစေပြီး အနာဂတ်တွင် ထွက်ပေါက် သို့မဟုတ် မျှော်လင့်ချက်လည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမရှိပဲ နေကြရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် လူသားဆိုင်ရာ ဝမ်းနည်းဖွယ်အဖြစ်ဆိုးဖြစ်သည် သာမက အရေးပါပြီး အလေးအနက်ထားရမည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေမျိုးသည် နောက်ထပ်အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများတွင်ပါဝင်ရန်နှင့် နိုင်ငံတကာဂျီဟတ်လုပ်ငန်းများတွင်ပါဝင်ရန် လူသစ်စုဆောင်းမှုအလားအလာများအတွက် အချိန်ကျလာစေမည်ဖြစ်သည်။

B. လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကြုံတွေ့လာရနိုင်သည့် အန္တရာယ်များ

ARSA သည် ၎င်းတို့တိုက်ခိုက်ကာ စတင်မီးမွှေးခဲ့သော ပဋိပက္ခ၏ ကြီးမားသော သက်ရောက်မှုအပေါ် တုန်လှုပ်နေဆဲဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၈ ရက်ကတည်းက အက်တာအူလာ (Ata Ullah) ထံမှ မည်သည့် ဗီဒီယိုမှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းမရှိသည်က ပြောပြနေသည့်နည်းဖြစ်သည်။ သို့တိုင် ၎င်းတို့သည် ပြန်လည်စုဖွဲ့ရန်ဆုံးဖြတ်ထားသည့်ပုံရိပ်က ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ အုပ်စုကို ကိုယ်စားပြုဖွယ်ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည့် တွစ်တာအကောင့် (Twitter account) တစ်ခုမှာ အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။ ထိုအကောင့်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ကြေညာချက်တစ်ခုထုတ်ခဲ့ရာ နောက်နှစ်ရက်ကြာလျှင် ၎င်းတို့ဘက်မှ တဖက်သတ်အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားမှုကာလ ကုန်ဆုံးတော့မည်ဖြစ်၍ ၎င်းတို့အဖွဲ့ ကို စွမ်းဆောင်ရည်ရှိကြောင်း ဆက်လက်ပြသကြရန် ဖိအားပေးထားသည်။ ARSA သည် ဩဂုတ်လပြီးကတည်းက ထပ်မံတိုက်ခိုက်မှုများမပြုခဲ့ပေ။ သို့သော် ထပ်မံတိုက်ခိုက်ရန် ကြိုးပမ်းလာဦးမည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိပေ။³²

ARSA သည် မည်သို့စုဖွဲ့ တိုက်ခိုက်သည်ဆိုသည်ကို ပြသပြီးဖြစ်ရာ ၎င်း၏ ယခင်တိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများကို သိသိသာသာပင် ပြန်လည်အသုံးပြုရန် လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ ARSA သည် ယူနီဖောင်းဝတ်ပေးပြီး လက်နက်တပ်ဆင်ပေးထားသော စစ်သွေးကြွများကို စခန်းများတွင် အခြေပြုခြင်းထက်စာလျှင် ရာနှင့်ချီသော ရွာများတွင် အမာခံများ ယနေ့ထိထည့်သွင်းထားပြီးဖြစ်ရာ ဘာသာရေးဆရာများအပါအဝင် ဒေသခံလေးစားသော ခေါင်းဆောင်များ၏ ကွန်ရက်က ဦးဆောင်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းသည် ရပ်ရွာလူထုဖြင့် အထွေထွေအုံကြွမှုဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်ရန် ကြိုးစားခဲ့ပြီး စစ်အင်အားသုံးခြင်းထက်စာလျှင် သာမန်ရွာသား အင်အားများစွာဖြင့် လယ်ယာသုံးကိရိယာများသုံး၍ ရဲကင်းစခန်းများကို ဖျက်ဆီးရန် အားပေးခဲ့သည်။

³² “လူသားချင်းစာနာမှုအတွက် ရပ်နားထားမှုအပေါ် ဆန်းစစ်ချက်” ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက် နေ့စွဲပါ ARSA သတင်း ထုတ်ပြန်ချက်။ ၎င်းတို့ အသုံးပြုနေသော တွစ်တာအကောင့်မှာ @ARSA Official ဖြစ်သည်။ ဩဂုတ်လ ၂၈ ရက်နေ့က ထုတ်လိုက်သော ဗီဒီယိုကို <http://bit.ly/2hn2V5a> တွင်ရနိုင်သည်။

သို့သော်လည်း အရပ်သားလူထုအသွင်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ရန်မှာ ရိုဟင်ဂျာရွာအနည်းငယ်သာ ကျန်ရှိခြင်းကြောင့် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ အုပ်စုအတော်များများ၏ စည်းရုံးလှုံ့ ဆော်သူများနှင့် တိုက်ခိုက်ရေးသမားအများစုသည် ကျန်သောရွာသားများနှင့်အတူ ထွက်ပြေးကြရသဖြင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ရှိ စခန်းများတွင် ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။³³

ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် နယ်စပ်ကို ဖြတ်ကျော်ပြီးတိုက်ခိုက်မှုပုံစံပြောင်း၍ လုပ်ဆောင်ကောင်း လုပ်ဆောင်လာနိုင်ပြီး ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် မတူကွဲပြားသော လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု လိုအပ်မည်ဖြစ်ကာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံအတွင်း စစ်ဆင်ရေးနယ်မြေရှိရန်လည်း လိုအပ်သည်။ ထိုသို့သော နယ်မြေရှာဖွေရန်မှာ ယခုအခါ ပို၍ဖြစ်နိုင်လာသည့် သဘောရှိလာသည်။ အကြောင်းမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် က မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စိတ်ဆိုးပြီး စိတ်အနှောက်အရှက် ဖြစ်လျက်ရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍သာ ARSA က နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ပြီး တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်လာပါက ၎င်းသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ အားနည်းသော လုံခြုံရေးပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်ရန် ရည်မှန်းချက်ထားလာနိုင်သလို ပို၍လွယ်ကူသော ပစ်မှတ်များ ဖြစ်သည့် ရိုဟင်ဂျာမြေများပေါ်တွင် ပြန်လည်နေရာချထားသည့် မူဆလင်မဟုတ်သော ရွာသားမှန်သမျှကို ပြောင်း၍ တိုက်ခိုက်လာနိုင်သည်။

ထိုသို့သော တိုက်ခိုက်မှုများသည် မလွဲသာမရှောင်သာ သက်ရောက်မှုကြီးသော အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သည့် အကျိုးဆက်များရှိလာနိုင်သည်။ ထိုအကျိုးဆက်များသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နှင့် မြန်မာအကြားတင်းမာမှုများကို မြင့်တက်စေကာ နှစ်နိုင်ငံစစ်တပ်အကြား ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်မှုများသို့ ဦးတည်နိုင်သည့် အလားအလာရှိသည်။ ထို ARSA ၏ တိုက်ခိုက်မှု အသစ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ရိုဟင်ဂျာဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓါတ်များ အားကောင်းလာစေမည်ဖြစ်ပြီး လုံခြုံရေးကိစ္စများကို ချက်ခြင်းမြှင့်တင်လိုက်ကြမည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခသည်များ တဖြည်းဖြည်းပြန်လည်ဝင်ရောက်လာရန် အလားအလာကို ပိုမိုမှေးမှိန်သွားစေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာရွာသားများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် ယေဘုယျ မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး စိတ်ဓါတ်များကို မီးလောင်ရာလေပင်ဖြစ်လာနိုင်ပြီး မကြာသေးမီက အကြမ်းဖက်မှုတွင် ယခုအချိန်အထိ မပါဝင်သေးသော ရခိုင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်းကိုပါ ပဋိပက္ခအတွင်းဆွဲသွင်းသလိုဖြစ်လာနိုင်သည်။ ယခုအခါ လူမျိုးအချင်းချင်းကြားဆက်ဆံရေးများမှာ ခါးသွားပေါ်က ပျားရည်စက်လိုဖြစ်လာနေသည်။ ဆက်ဆံရေးသည် ထိုဒေသမှ မူဆလင်များ၏ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းရယူနိုင်ခွင့်တို့တွင် နောက်ထပ်အကန့်အသတ်များပေးလာနိုင်သည်။ ထိုဒေသမှ လူမျိုးရေးတိုက်ခိုက်မှုများသည် အမှန်တကယ်ပင် ကြီးမားသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ဘာသာတူ

³³ Crisis Group က စခန်းများမှ ARSA အဖွဲ့ ဝင်များနှင့် အခြေကျပြီးသူတစ်ဦးချင်းကို တွေ့ ဆုံမေးမြန်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ စက်တင်ဘာ-နို ဝင်ဘာ၊ ၂၀၁၇။ ARSA အဖွဲ့ အကြောင်းအသေးစိတ်ကို သိလိုပါက Crisis Group ၏ *Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State*, op. cit. ကိုကြည့်။

၎င်းတို့ကို ထောက်ခံသူများသည် အခြားသူများနှင့်မတူပဲ ဖြစ်နိုင်သည့် လွတ်မြောက်ရာ လမ်းကြောင်းမရှိပေ။

နောက်ဆုံးတွင် ARSA ၏ တိုက်ခိုက်မှုအသစ်များသည် နောက်ထပ်အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆွပေးလိုက်သလို ဖြစ်မည့်အပြင် နိုင်ငံတကာတွင် ဂျီဟတ်လုပ်ဆောင်နေသူအုပ်စုများက လည်း မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ပိုမိုကြီးမားသော လုံခြုံရေးအရ ခြိမ်းခြောက်မှုများပေးလာနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကမူ နိုင်ငံသည် အကြမ်းဖက်မှု၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ကြုံတွေ့ နေခြင်းကြောင့် ရှင်း လင်းရန် စစ်ဆင်ရေးလုပ်ဆောင်ရသည်ဟု အကြောင်းပြသည်။ ၎င်းမှာ ငါ့စကားနွားရ ပြောဆို နေခြင်းသဘောသာဖြစ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာများ၏ ခက်ခဲသည့် ဝမ်းနည်းဖွယ်အခြေအနေများ အပေါ် မူဆလင်ကမ္ဘာက အာရုံကျလျက်ရှိသည်ပြင် ကိုဆိုဗိုပြီးကတည်းက ယခုတစ်ကြိမ် သည် အားလုံး၏ အာရုံစူးစိုက်မှုခံရပြီး၊ အားလုံးကထောက်ခံကြသော ကိစ္စရပ်ဖြစ်လာသည်။

ကာလကြာရှည်ကတည်းက ဝါဒဖြန့်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရိုဟင်ဂျာများနှင့် တစုတစည်း တည်းရှိကြရန် ကြေညာချက်များထုတ်ခဲ့ကြသော အယ်လ်ကေဒါ၊ အစ္စလမ်မစ်တိုင်းပြည်များ နှင့် အခြားဂျီဟတ်အုပ်စုများသည် ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ၎င်း၏ ခေါင်းဆောင်များကို တိုက် ခိုက်မှုများပြုလုပ်ကြရန် တိုက်ရိုက်တောင်းဆိုလာနေပြီဖြစ်သည်။ များမကြာသေးမီ ၂၀၁၇ ခု နှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၇ ရက်နေ့ကပင် အိန္ဒိယတိုက်၏ တောင်အာရှဖက်ခြမ်းတွင်ရှိ အယ်လ်ကေဒါ၏ မီဒီယာလက်တံတစ်ခုက အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင် အဘူဆယဒ် အယ်လ် အန်ဆ ရီ (Abu Syed al-Ansari) ထံမှ ဗီဒီယိုမက်ဆေ့ချ်တစ်ခုထုတ်လွှင့်ခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာများကို ထောက်ခံပံ့ပိုးသည့်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ဂျီဟတ်လုပ်ဆောင်ရန် ထပ်မံတောင်းဆို ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ထိုသို့သော တိုက်ခိုက်မှုများကို ကာကွယ်ရန် သို့မဟုတ် ကိုင်တွယ်ရန် ပြင်ဆင်မထားပေ။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုများဆိုရာဝယ် အဆိုပါဂျီဟတ် ဟတ်အုပ်စု များက တိုက်ရိုက်ညွှန်ကြားသည့် တိုက်ခိုက်မှုများဖြစ်နိုင်သလို ၎င်းတို့က လှုံ့ ဆော်ပေးရုံသာ လုပ်သော တိုက်ခိုက်မှုများလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သည့်တိုက်ခိုက်မှုမဆို၊ အထူးသဖြင့် အ မိကမြို့၊ ကြီးများမှ ဘာသာရေးပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်လာပါက မြန်မာနိုင်ငံတလွှားရှိ ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်များနှင့် မူဆလင်ဘာသာဝင်များကြားတွင် စိုးရိမ်မှုများရှိနေသော ဆက်ဆံရေးကို တစ်စီပြုကွဲသွားနိုင်ပြီး လူမျိုးရေးအကြမ်းဖက်မှုများပျံ့ နှံ့သွားရန် မီးမွှေးလိုက်သည်နယ်ဖြစ် သည်။ အကြောင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြို့၊ ကြီးအများစုနှင့် ကျေးလက်ဒေသအတော်များများ တွင် မူဆလင်အသိုင်းများနေထိုင်လျက်ရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။³⁴

³⁴ See "Bangladesh dragging feet over repatriating Rohingya refugees, says Myanmar", Reuters, 1 November 2017. For examples of earlier propaganda statements see Crisis Group Report, *Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State*, op. cit., section V.E.

C. မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း သက်ရောက်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မကြာသေးမီနှစ်များက စိုးရိမ်ဖွယ်ကြီးထွားလာသော အလွန်အကျွံ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေးဝါဒီများ၏ သဘောထားများသည် လက်ရှိပြဿနာအတွက် အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်သလို ပြဿနာကို အားဖြည့်ပေးသည်။ ၎င်းတွင် အရပ်သားအစိုးရ၏ သတင်းစာအယ်ဒီတာ့အာဘော်နှင့် ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများ ဟောကြားသော တရားများ၌ ရိုဟင်ဂျာဆန့်ကျင်ရေး အမုန်းစကားများလည်း ပါဝင်သည်။³⁵

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြည်ညိုလေးစားဖွယ်အကောင်းဆုံးဘုန်းတော်ကြီးများတွင် တစ်ပါးဖြစ်သည့် ဦးဆောင်သာသနာပိုင်ဆရာတော်တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော သီတဂူဆရာတော် ဟောကြားသော တရားတစ်ပုဒ်သည် အထူးသဖြင့် စိုးရိမ်မှုများကို တိုးပွားစေသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက်နေ့က ကရင်ပြည်နယ်၊ တပ်မြို့ မှ သင်တန်းကျောင်းတွင် တပ်မတော်အရာရှိများကို တရားဟောရာ၌ တပ်နှင့် သံဃာအကြားညီညွတ်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်းအတွက် ဘာသာရေးအရ အကြောင်းပြချက်ပေးခဲ့သည်။ ဆရာတော်က ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအတွက် ကာကွယ်ရန်နှင့် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အကြောင်းပြ ကာကွယ်ပြောဆိုရန် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကိုးကားလေ့ရှိသည့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ ဒဏ္ဍာရီများအနက်မှ လူသိများသည့် ဝါးရာစုနှစ်လောက်က တစ်ပုဒ်ကို ပြန်လည်ဟောပြုခဲ့ရာ တပ်မတော်သားများအား ၎င်းတို့မည်မျှ တိုက်ခိုက်ရသည်ဖြစ်စေ၊ မှတ်ထားစေလိုသည်မှာ အသတ်ခံကြရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူများသည် “လူသားစစ်စစ် မဟုတ်ကြ” ဟူသော အချက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါဟောကြားမှုနှင့် ပြည်တွင်းမိမိဃာများတွင် သတင်းဖော်ပြမှုတို့ကို ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကူးယူဖော်ပြခဲ့ကြကာ မြန်မာအများစုက ထောက်ခံကြောင်းဖော်ပြကြသလို အချို့ ကလည်း စိတ်မသက်မသာခံစားရကြောင်း သို့မဟုတ် သဘောမတူကြောင်း ပြောဆိုမှုများရှိသည်။³⁶

လုပ်ရပ်အမှားများနှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့၏ အကြိမ်ကြိမ်၊ ရောထွေးငြင်းဆိုမှုများကို နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာများမှတစ်ဆင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ရေး၊ မြန်မာဘာသာဖြင့်ပါ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပျံ့နှံ့ စေခဲ့ရာ အရေးယူမှုမရှိပဲ လုပ်ချင်ရာလုပ်နိုင်သည့် အခြေအနေမျိုးကို အားဖြည့်ပေးသလိုသာဖြစ်ရသည်။ အထူးသဖြင့် ၎င်းမှာ

³⁵ နောက်ခံအကြောင်းကို နားလည်ရန်အတွက် Crisis Group Report, *Buddhism and State Power in Myanmar*, op. cit ကို ကြည့်ပါ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်က ခေါင်းကြီးတစ်ခု (မြန်မာ၊ အင်္ဂလိပ်နှစ်ဘာသာ) တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ အကြမ်းဖက်မှုကို အနံ့မခံနိုင်အောင် နံလှသော ခွေးလေးလို အမုန်းနှင့်ထိုက်တန်သော လူများကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ညွှန်းဆိုထားသည်။ “ခွေးလေးခုန်လို့ ဖုန်မထ၊ သို့သော်...” *Global New light of Myanmar*, 27 November 2016.

³⁶ Matthew J. Walton, “Religion and Violence in Myanmar: Sitagu Sayadaw’s Case for Mass Killing”, *Foreign Affairs*, 6 November 2017. ကိုကြည့်ပါ။

အန္တရာယ်ကြီးလှသည်။ အကြောင်းမှာ ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေများအပေါ် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော သဘောထားကို တပ်မတော် ၏ အဆင့်အားလုံးအပြင် လူ့အဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုလုံးကြားတွင် ပျံ့နှံ့နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ အစိုးရသတင်းစာ၏ မကြာသေးမီက အယ်ဒီတာ့အာဘော်တွင် “မြန်မာ့တပ်မတော်အပေါ် အခြေအမြစ်မရှိစွပ်စွဲချက်များ” ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိကြောင်း ဆိုလျက် “ရဲစခန်းများကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် ပါဝင်သော အဆိုပါရွာများ (ရွာသားများ) ကို အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေအရ ပြစ်ဒဏ်ပေးနိုင်သောကြောင့် ဥပဒေပညာရှင်၏ သုံးသပ်ချက်ပင် အမှန်တကယ် မလိုကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ တကယ်တမ်းဆိုရပါက ထိုအချက်သည် လူငါးသိန်းခန့် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ် နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးရန် အဘယ်ကြောင့် ဆုံးဖြတ်ရသည်ဆိုသည်ကို ရှင်းပြနေသည့် သဖွယ်ဖြစ်သည်။”

တပ်မတော်မှ ပြုလုပ်သော ဌာနတွင်းအသေးစိတ်စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြုလုပ်ရာတွင် သုံးသပ်ချက်၌ တပ်ဖွဲ့ များသည် အရပ်သားများကို “တစ်ချက်မှ မပစ်ကြောင်း” ၊ “လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ ဝင်အားလုံးသည် အမိန့်ကို တင်းကြပ်စွာ လိုက်နာကြောင်း” ဖော်ပြခဲ့ရာ အရေးယူမှုမရှိသော လုပ်ဆောင်မှုများဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေဦးမည်ဆိုသည့် အချက်ပေးမှုတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့က ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ တပ်ဖွဲ့ များကို တပ်မတော်ကာကွယ် ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်က အမှာစကားပြောကြားရာတွင် “ဒေသအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးပြန်လည်ရရှိအောင် စွမ်းစွမ်းတမ်းတမ်းထုတ်မှုများအတွက်” ဂုဏ်ပြု ခဲ့ပြီး “မြေမြေ၍ လူမျိုးမပြတ်၊ လူမြို့မှ လူမျိုးပြတ်မည်” (လူသိများသော အဆိုဖြစ်ကာ လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေးဌာန၏ ဆောင်ပုဒ်လည်းဖြစ်သည်) ဟု သတိပေးခဲ့သည်။ နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက် နေ့က အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး တင်လာဆန် (Tillerson) နှင့် တွေ့ဆုံရာတွင် ၎င်းက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် သို့ ထွက်ပြေးသွားကြသူများမှာ ARSA အကြမ်းဖက်သမားများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။³⁷

ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် နောက်ထပ်ကျူးလွန်မှုများပြုလုပ်လာရန်အတွက် အန္တရာယ်ရှိနေသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ကျော်လွန်၍ ကြည့်မည်ဆိုပါက အာဏာပိုင်များသည် အမျိုးသား ရေးဝါဒ၏ အကျဉ်းတန်သော အစိတ်အပိုင်းကိုမှ အားဖြည့်ပေးခဲ့ရာ ၎င်းသည် လက်ရှိပြဿနာကို ပိုမိုကြာရှည်စေလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး အခြားလူနည်းစုများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားသည့် လမ်းကြောင်းကိုလည်းရောက်သွားနိုင်သည်။ အနည်းဆုံးဆိုရလျှင် ပြည်တွင်းခေါင်းဆောင်များ အ

³⁷ “Rakhine State affair and cooperation”, *GMLM*, 2 November 2017; “Troops did not commit sexual violence nor killed civilians: Investigation Team”, *GMLM*, 14 November 2017, p. 10 ။ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်၏ ဖေ့စ်ဘွတ်စာမျက်နှာတွင် ဖော်ပြထားမှု၊ ၂၀၁၇ စက်တင်ဘာ ၂၁ <http://bit.ly/2hCQd9o> နှင့် ၂၀၁၇ စက်တင်ဘာ ၁၆ <http://bit.ly/2muFJY4> ။ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ ဝက်ဆိုက်စ် <http://bit.ly/-259WAFy> တွင်လည်းကြည့်ပါ။

နေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ခွင့်ပြုရန် လိုအပ်သော ကိစ္စများဖြစ်သည့် လူနည်းစုအခွင့်အရေးများ ပိုမိုပေးရန်၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အာဏာဖြေလျှော့ပေးမှုများ လုပ်ဆောင်ရန် ပိုမိုခက်ခဲသွားနိုင်ပါသည်။³⁸ ၎င်းသည် တည်ငြိမ်ပြီး၊ ငြိမ်းချမ်းကာ ပိုမိုသာယာဝပြောသော အနာဂတ်အတွက် အလားအလာကို အားနည်းသွားစေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အန္တရာယ်တွင်းသို့ သက်ဆင်းစေသည်နှင့် တူသကဲ့သို့ ပန်းတိုင်ကို ရွှေ့ ပစ်လိုက်သလိုဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဤပြဿနာသည် လာမည့်နှစ်အတန်ကြာသည်အထိ မြန်မာနိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုက ရှုမြင်သည့် အမြင်အပေါ် ပြဌာန်းပေးနေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော အဆိုးရှုမြင်မှုသည် ယခုလို မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အနောက်ကမ္ဘာ၏ ပစ်ပယ်ထားမှုကို ဆယ်စုနှစ်များစွာခံရပြီး ပြန်လည်နိုးထလာရသည့်အချိန်မျိုးတွင် ကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် ကမ္ဘာတွင် နာမည်ကောင်းရမှုတို့အပေါ် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော သက်ရောက်မှုများရ လာနိုင်ပါသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် အနောက်ကမ္ဘာကို မုန်းသည့် စိတ်ဓါတ်မျိုးကို ရှင်သန်လာစေဖွယ်ရှိ ကာ ခပ်တန်းတန်းဆက်ဆံရေးသို့ ဦးတည်သွားစေမည်ဖြစ်ပြီး တိုင်းပြည်၏ အပယ်ခံနိုင်ငံ အ နေအထားကို ပိုမိုခိုင်မာလာစေမည့် အလားအလာကို ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။ အစိုးရ၏ ရေရှည် ဦးစားပေး ရည်မှန်းချက်များဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာအရ လွှမ်းမိုးမှုကို ဟန် ချက်ညီအောင် ထိန်းညှိရေး၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးတွင် ပေါင်းစည်းရေးနှင့် နိုင်ငံတကာ တွင် တပ်မတော်၏ ပုံရိပ်ကို ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတို့ကို အောင်မြင်အောင်ဖော်ဆောင်ရန် ယခုအခါ မဖြစ်နိုင်တော့ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။

³⁸ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို အသေးစိတ်သိလိုပါက Crisis Group Report, *Building Critical Mass for Peace in Myanmar*, op. cit ကို ကြည့်ပါ။ ARSA သည် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မပါဝင် (ဘယ်သောအခါမျှ ပါဝင်လာမည်မဟုတ်) ။ အကြောင်းမှာ ရိုဟင်ဂျာကို တိုင်းရင်းသားအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

V. အစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ တုန့်ပြန်မှု

A. အစိုးရ၏ ရပ်တည်ချက်

တိုက်ခိုက်သည့် နေ့တွင်ပင် အစိုးရက ARSA ကို ပြည်တွင်းဥပဒေအရ အကြမ်းဖက်အဖွဲ့ အဖြစ်ကြေညာခဲ့သည်။ မီဒီယာများသို့လည်း သတိပေးချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ ARSA အဖွဲ့ အား “သူ ပုန်” ဆိုသည့် စကားရပ်အသုံးမပြုပဲ “အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက်သမားများ” အဖြစ် ညွှန်းဆို သုံးနှုန်းရန် ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာအန်ဂျီအိုများကလည်း ARSA နှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း၊ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ် (WFP) နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအေဂျင်စီ (USAID) တို့၏ စားနပ်ရိက္ခာအကူအညီ များသည် ARSA သို့ လွှဲပြောင်းပေးပို့လျက်ရှိကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ အစိုးရက ဆက်လက် ဖော်ပြရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအေဂျင်စီများက ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ပေးသော အမိုးနီးယားများနှင့် ပိုက်များ (tubes) သည် လက်လုပ်ခုံးများ (IEDs) ပြုလုပ်ရာ တွင် သုံးကြသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုသို့သော ဖော်ပြချက်များသည် တိုက်ခိုက်ခံရမှုအပေါ် မြန်မာ တို့၏ တုန့်ပြန်မှုတိုးတက်လုပ်ဆောင်ရန် လေသံမြှင့်လိုက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ကုလသမဂ္ဂနှင့် လူသား ချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေးအေဂျင်စီများအပေါ် ညှိနှိုင်းလိုခြင်းမရှိသည့် သဘောထားလေသံပင်ဖြစ်သည်။³⁹

အကူအညီပေးရေးအေဂျင်စီများပူးပေါင်းပါဝင်သည်ဆိုသော စွပ်စွဲချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံ ဆိုင်ရာ အမေရိကန်သံအမတ်ကြီးက “အဓိပ္ပါယ်မရှိ” ဟုဆိုကာ ကန့်ကွက်ရှုတ်ချခဲ့ပြီး ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးအကြီးအကဲကလည်း “တာဝန်မဲ့ပြောသည်” ဟုဆိုခဲ့သည်။ စွပ်စွဲချက်များသည် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေးလုပ်သားများကို အန္တရာယ်တွင်းသို့ ပို့ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့အနေဖြင့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အကူအညီပေးပေးရေးကို မဖြစ်နိုင်အောင် လုပ်သလိုဖြစ်ရသည်။ စွပ်စွဲမှုများကြောင့် ရလဒ်အားဖြင့် အကူအညီပေးရေးအေဂျင်စီများ အပေါ် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ၎င်းတို့၏ ဒေသခံကန်ထရိုက်တာများက သပိတ်မှောက်ကြခြင်းနှင့် ရောက်လာသော ပစ္စည်းများကို လူအုပ်ဖြင့် ဝိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အစိုးရက အဖွဲ့အစည်းအားလုံး (ကြက်ခြေနီမှအပ) နှင့် မီဒီယာအများစုကို ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းသို့ သွားလာခွင့် ပိတ်ပင်ထားသည်။⁴⁰

³⁹ ၂၀၁၄ အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ၊ အပိုဒ် ၇၂ (က) အရ ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နေ့စွဲဖြင့် ထုတ်ပြန်သော အကြမ်းဖက်ဝါဒ တိုက်ဖျက်ရေးဗဟိုကော်မတီ၊ အမိန့်အမှတ် ၁/၂၀၁၇။ “Warning in relation with extremist terrorists”, *GNLM*, 28 August 2017; “Terrorist hideouts discovered, items provided by int'l organizations found”, *GNLM*, 30 August 2017.

⁴⁰ “US Ambassador Rejects Govt Implication of Aid Agencies in Rakhine Attacks”, *The Irrawaddy*, 31 August 2017; “Humanitarian catastrophe’ unfolding as Myanmar takes over aid efforts in Rakhine

၂၀၁၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့နှင့် အောက်တိုဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တို့တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် ရခိုင်ပဋိပက္ခကို သူ၏ မိန့်ခွန်း၌ ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့ရာ နိုင်ငံတကာက ဝေဖန်မှုများရှိခဲ့သော်လည်း ပြည်တွင်းမှ အားကောင်းသော ထောက်ခံမှုကို ရရှိခဲ့သည်။ သူက "စွပ်စွဲမှုများနှင့် တန်ပြန်စွပ်စွဲမှုများ" ရှိခဲ့ကြောင်းပြောကာ ရိုဟင်ဂျာများ အဘယ်ကြောင့်ပြေးရသည်ကို မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ပြီး ဘာမှမဖြစ်ပဲ ငြိမ်းချမ်းသော မူဆလင် ရွာအများအပြားရှိနေကြောင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။ သူက သူ၏ ညွှန်ကြားမှုအောက်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွက် အမျိုးသားရန်ပုံငွေတစ်ရပ် ထူထောင်မှုကို ကြေညာခဲ့ရာ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီအထောက်အပံ့ပေးရေး၊ ပြန်လည်နေရာချထားရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း (UEHRD) ကော်မတီဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး မြန်မာကုမ္ပဏီကြီးများနှင့် ပြည်သူလူထုအား အလှူငွေများထည့်ဝင်ကြရန် စည်းရုံးပြောဆိုခဲ့သည်။ ယခုအချိန်အထိ အလှူငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၂၀ ခန့် ရရှိထားသည်။ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ ကိုးဖွဲ့ ကို ဖွဲ့ စည်းခဲ့ရာ အားလုံးမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။

ကြုံတွေ့ လာရနိုင်သည့် ပြဿနာမှာ အကယ်၍ (ဖြစ်လည်းဖြစ်လာနိုင်သည်) ဒုက္ခသည်များကို ပြန်လည်လက်ခံရေးအစီအစဉ်သည် အလျင်အမြန်ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်ခြင်း မပြုနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ခန့်မှန်းသလောက် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိပါက၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တလွှားမှ မူဆလင်ရပ်ရွာလူထုများအတွက် လူမျိုးခွဲခြားမှုများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပေးရေးကိစ္စများတွင် ကြီးမားသည့် ပြောင်းလဲမှုများမရှိပါက အဆိုပါရန်ပုံငွေသည် တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်းကို ပိုမိုတိုးလာစေကာ ပဋိပက္ခကို ပိုမိုဆိုးရွားလာစေမည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ကနဦးပံ့ပိုးမှုများဖြင့်သာ အဆုံးသတ်သွားဖွယ်ရှိသည်။⁴¹ ယခင်အစီရင်ခံစာများနှင့် အကြံပေးမှုများအရ မှတ်သားထားသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ပေးမှုများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ၊ လူမျိုးခွဲခြားမှုများနှင့် နိုင်ငံသားအနေအထားတို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နိုင်ငံရေးအရ အဆင့်များသတ်မှတ်ကာ မှန်ကန်စွာ အစီအစဉ်ရေးဆွဲ လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။⁴²

state", *The Guardian*, 15 September 2017; "Myanmar police fired warning shots in Rakhine as mob attacks aid boat", Agence France-Presse, 21 September 2017.

⁴¹ "State Counsellor: 'Myanmar does not fear world scrutiny'", *GNLM*, 20 September 2017; "Join hands for peace in Rakhine", *GNLM*, 13 October 2017. လုပ်ငန်းအဖွဲ့ များမှာ အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေး၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေး၊ အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်းများ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ အသေးစားဈေးငွေ၊ အများ၏ စုငွေဖြင့် လုပ်ငန်းထူထောင်ရာတွင် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းမြှင့်တင်ခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ "Nine private sector task forces formed to participate in UEHRD programme", *GNLM*, 22 October 2017.

⁴² "Briefing under 'any other business'", *Whatsinblue.org*, 12 September 2017; "Public Briefing by the Secretary-General", 27 September 2017; "Adoption of a Presidential Statement", 6 November 2017; UNSC Presidential Statement S/PRST/2017/22, UN Security Council, 6 November; Statement of

B. နိုင်ငံတကာ၏ တုန့်ပြန်မှု

ပဋိပက္ခသည် နိုင်ငံတကာ၏ အဓိပ္ပါယ်ရှိရှိ အသေးစိတ်လေ့လာမှုနှင့် ဝေဖန်မှုတို့ကို ချက်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဂတ်တာရက်စ် (Guterres) သည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် လုံခြုံရေးကောင်စီသို့ တရားဝင်စာတစ် စောင်ပေးပို့ခဲ့ရာ ထိုသို့စာပေးပို့ခြင်းမျိုးကို မည်သည့်ကိစ္စအတွက်မဆို ၁၉၈၉ ခုနှစ် ကတည်းက မပြုလုပ်ခဲ့ပဲ ယခုပထမဆုံးအကြိမ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါစာတွင် “နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း အနေဖြင့် ပဋိပက္ခထပ်မံမြင့်တက်မလာနိုင်အောင် ကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက် သန့်ဌာန်ခိုင်မာ စွာဖြင့် စနစ်တကျအားထည့်၍ တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိသည်” ဟု ဖော်ပြထား သည်။ လုံခြုံရေးကောင်စီသည် သြဂုတ်လမှ အောက်တိုဘာလအတွင်း ထိုကိစ္စနှင့်ပတ်သက် ပြီး ငါးကြိမ်တွေ့ ဆုံခဲ့ရာ စက်တင်ဘာလ ၂၈ ရက် နေ့တွင် ဂတ်တာရက်စ် (Guterres) ၏ ရှင်းလင်းတင်ပြမှုနှင့် အောက်တိုဘာလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ကိုဖီအာနန်၏ ရှင်းလင်းတင်ပြမှုနှင့် အတူ တံခါးပိတ်၊ အလွတ်သဘော တိုင်ပင်အကြံဉာဏ်ယူဆွေးနွေးမှု (Arria Formula) ပြု လုပ်ခဲ့သည်။ ကိုဖီအာနန်သည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အကြံပေးကော်မရှင်၏ ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ခန့်အပ်ခြင်းကို ခံရကာ ကော်မရှင်လုပ်ငန်းများမှာ ပြီးခဲ့သည့် သြဂုတ်လက ပြီးစီးခဲ့သည်။ ဂတ်တာရက်စ် (Guterres) က အကြမ်းဖက်မှုများရပ်ဆိုင်းရန်၊ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများ ရယူခွင့်ကို အကန့်အသတ်များမထားပဲ ခွင့်ပြုရန်၊ ဒုက္ခသည်များ မူလနေရာသို့ ဘေးကင်းစွာဖြင့် မိမိဆန္ဒအလျောက် သိက္ခာရှိရှိဖြင့် အဆက်မ ပြတ်ပြန်လာနိုင်ရေး သေချာစေရန်နှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီအဖွဲ့ ဝင်အတော်များများက ထောက် ခံပြောကြားသော အာနန်ကော်ရှင်အကြံပြုချက်များကို ဦးစားပေးအကောင်အထည်ဖော်ရန် တို့ကို မြန်မာနိုင်ငံအား တောင်းဆိုခဲ့သည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုချမှတ်ရန် တရုတ်နှင့် ရုရှနိုင်ငံများ ကသဘောမတူကြသော ကြောင့် ထိုအစား လုံခြုံရေးကောင်စီသည် ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၏ ကြေညာချက်တစ်စောင်ထုတ်ပြန်ရန် တ ညီတညွတ်ထဲသဘောတူကြသည်။ ကြေညာချက်တွင် “ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းတွင် လူ ပေါင်းများစွာကို အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်စေရန် ဦးတည်စေသည့်သြဂုတ်လ ၂၅ ရက်ကစတင်၍ ရခိုင် ပြည်နယ်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ဆောင်နေသော အကြမ်းဖက်မှုကို ပြင်းထန်စွာ ကန့် ကွက်ကြောင်း” ၊ “အရေးကြီးသည့် လျင်မြန်စွာ ပျက်ယွင်းနေသော အခြေအနေကို အချက် ပေးသံချောင်းခေါက်မှုအားဖော်ပြကြောင်း” ၊ “ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက် များကို ချက်ခြင်း၊ ဘေးကင်းစွာခက်အခဲအတားအဆီးမရှိ ဝင်ရောက်ခွင့်ပြုရန် မြန်မာအစိုး ရအားတောင်းဆိုကြောင်း” ဖော်ပြပါရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံက

Myanmar Permanent Representative, *G/MLM*, 8 November 2017; “Situation of human rights in My-anmar”, UN doc A/C.3/72/L.48, UN General Assembly, 31 October 2017 တို့ကို ကြည့်ပါ။

ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်မှုနှင့် "ရို ဟင်ဂျာ" ဟူသော စကားလုံးကို အသုံးပြုထားခြင်းများအပေါ် "ကြီးစွာ စိုးရိမ်ကြောင်း" ဖော်ပြ ခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံသည် နိုဝင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ အပေါ် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုကို အတည်ပြုခဲ့ရာ တိုင်းပြည်၏ တိုးတက်မှုကို အသိအမှတ်ပြုသောအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်က ပြင်းထန်ခြင်းမရှိသည့် နှစ်စဉ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြန်လည်အသက်သွင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁴³

အချို့ နိုင်ငံများသည် နှစ်နိုင်ငံဆက်သွယ်၍ စိုးရိမ်မှုများကို ဖော်ပြကြရာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့်လည်းကောင်း၊ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့်လည်းကောင်း ဖုန်းဖြင့် စကားပြောခြင်း၊ တွေ့ ဆုံခြင်းများဖြင့် ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံက မြန်မာ့တပ်မတော်ကို ပေးနေသော လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးအစီအစဉ်များကို ရပ်ဆိုင်းလျက်ရှိကြောင်းနှင့် ဝန်ကြီး ချုပ် ထရီစာမေကလည်း နောက်ထပ်အရေးယူမှုများကို ထောက်ခံရန်အတွက် သူ့အနေဖြင့်စိတ်အားထက်သန်မှုရှိပုံကို အချက်ပေးပြောကြားခဲ့သည်။ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများကောင်စီသည် အောက်တိုဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် မြန်မာ့တပ်မတော်အရာရှိများ ဥရောပသို့ လာရောက်လည်ပတ်မှုကို ရပ်ဆိုင်းခဲ့ပြီး ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအားလုံးကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် တရားဝင်အရေးယူမှုများ ပိုမိုချမှတ်နိုင်ခြေကိုလည်း ပြသခဲ့ပါသည်။

အောက်တိုဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၎င်း၏ အရေးယူမှု လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖော်ပြသည့် ကြေညာချက်တစ်စောင်ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ လက်ရှိနှင့် ယခင် အကြီးတန်းတပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ လည်ပတ်ခြင်းကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ စစ်တပ်ချင်းဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများကို ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် အမေရိကန်၏ Global Magnitsky ဥပဒေအရ ဗီဇာပိတ်ပင်မှုများ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများထိန်းချုပ်ခြင်းများကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများရှာဖွေခြင်းများ ပါဝင်သည်။ နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး တေလာဆန် (Tillerson) က ကြေညာခဲ့ရာ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ အခြေအနေများသည် လူမျိုးစုရှင်းလင်းခြင်းလုပ်ဆောင်မှု (ethnic cleansing) မျိုးကို ဖြစ်စေကြောင်း၊ ပစ်မှတ်ထားသည့် အရေးယူမှုဖြစ်နိုင်ခြေအပါအဝင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဥပဒေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအား တာဝန်ခံမှုရှိအောင် လုပ်ဆောင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် ကွန်ဂရက်သည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်က ရုတ်သိမ်းခဲ့သည့် အရေးယူမှုအချို့ ကို ပြန်လည်ချမှတ်မှုပါဝင်သည့် ဥပဒေမူကြမ်းကို စိစစ်ရေးဆွဲလျက်ရှိသည်။

⁴³ "Briefing under 'any other business'", Whatsinblue.org, 12 September 2017; "Public Briefing by the Secretary-General", 27 September 2017; "Adoption of a Presidential Statement", 6 November 2017; UNSC Presidential Statement S/PRST/2017/22, UN Security Council, 6 November; Statement of Myanmar Permanent Representative, *GNLM*, 8 November 2017; "Situation of human rights in Myanmar", UN doc A/C.3/72/L.48, UN General Assembly, 31 October 2017 တို့ကို ကြည့်ပါ။

ကနေဒါဝန်ကြီးချုပ် ဂျပ်စတင်ထရူးဒေါ့ (Justin Trudeau) သည် ပဋိပက္ခကို ကိုင်တွယ် ရာတွင် သံတမန်ရေးကြိုးပမ်းမှုများကို ဦးဆောင်နိုင်ရန် အထူးကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ခန့်အပ်ခဲ့ သည်။ သို့သော် အထူးကိုယ်စားလှယ် ဘော့ဘ်ရေး (Bob Rae) သည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ လအစောပိုင်းက မြန်မာနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့စဉ်အတွင်း အစိုးရတာဝန်ရှိသူများနှင့် မည် သည့်တွေ့ဆုံမှုမျှမလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပေ။⁴⁴

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပဋိပက္ခ၏ အစောပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးအရ ဦးတည်ချက်များကို ချမှတ် ခဲ့ပြီး၊ လက်ရှိအနေအထားအရ နိုင်ငံတကာ၏ စောင့်ကြည့်မှု၊ ဖိအားပေးမှုနှင့် သံတမန်ရေး အရ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုတို့သည် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော အပြောင်းအလဲများကို ဖော်ဆောင် ပေးနိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။ ထိုဒေသသို့ ကုလသမဂ္ဂလူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီများ သွား ရောက်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံတကာ၏ ပံ့ပိုးမှုနှင့် အကြံဉာဏ်များကို တံခါးဖွင့်ထားကြောင်း အချက် ပေးမှုစသည် အသေးစားခွင့်ပြုချက်များဟု ယူဆရသည်များတွင်ပင် အပြောင်းအလဲကို ဖော် ဆောင်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်တွင်း၌ အလွန်အကျွံ အားကောင်းလှ သော နိုင်ငံရေးအရ တညီတညွတ်တည်း သဘောတူညီမှုရရှိခြင်းသည် အစိုးရ၊ တပ်မတော် နှင့် ပြည်သူအများစုကြီးကြားတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခေတ်သစ်သမိုင်းတွင် ယခင်မကြုံဘူးသော ညီညွတ်မှုကို ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသည် ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုကို ကြုံရသည်။ လူ မျိုးစု ရှင်းလင်းခြင်းလုပ်ဆောင်မှု (ethnic cleansing) နှင့် လူသားများအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများကို တွေ့လာရခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးအရနှင့် လူ့ကျင့်ဝတ်တို့အရ အရေးယူမှု များ ချက်ခြင်းဆောင်ရွက်ရန်ဟူသော အချက်က နိုင်ငံတကာအပေါ် လွှမ်းမိုးလာနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အပေါ်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရလည်း ကောင်း၊ ပဋိပက္ခမတိုင်မီက ကြီးမားစွာရှိနေသော နိုင်ငံတကာ၏ စိတ်စေတနာကောင်းများ သည် ယခုအခါ လျင်မြန်စွာပျောက်ကွယ်သွားနေပြီဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအများအပြားသည် စစ် တပ်အုပ်ချုပ်ရေးကို ဖယ်ခွာပြီး ဖော်ဆောင်နေသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို ထောက်ခံပံ့ပိုးလိုကြပြီး နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကျော်အတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ် ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော အစိုးရကို အားနည်းအောင် လုပ်ဆောင်လိုသော ဆန္ဒမရှိကြ ပေ။ သို့သော် သံတမန်လမ်းကြောင်းဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်းသည် ရလဒ်မထွက်ကြောင်း ခိုင်မာစွာ

⁴⁴ "UK suspends aid for Myanmar military", BBC News, 19 September 2017; "Myanmar/Burma: Council adopts conclusions", European Council Press Release, 16 October 2017; "Accountability for Human Rights Abuses in Rakhine State, Burma", U.S. Department of State Press Statement, 23 October 2017; "Efforts To Address Burma's Rakhine State Crisis", U.S. Secretary of State Press Statement, 22 November 2017; Crisis Group interviews, diplomats, Yangon, November 2017.

နားလည်လာခြင်း၊ အနောက်နှင့် မူဆလင်ကွမ္ဘာများမှ နိုင်ငံအများစုရှိ ပြည်သူများ၏ ကိစ္စရပ် အပေါ် အလေးအနက်ရှုမြင်လာမှုများကြောင့် ဥရောပနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့အ နေဖြင့် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများချမှတ်ရန် မလွဲမသွေဖြစ်လာရပုံရသည်။ အချိန်ကြာလာသည် နှင့်အမျှ ရာဇဝတ်မှုအပေါ် တာဝန်ခံရမည့် တာဝန်အရှိဆုံးသူများကို ရပ်တန်းကရပ်ရန် ပြော ဆိုသံများသည် တိုး၍ ညံ့လာဖွယ်ရှိပါသည်။

သို့စေကာမူ မူဝါဒချမှတ်မည့်သူများအနေဖြင့် ယုံမှားသံသယမရှိသင့်သည်မှာ အရေးယူ ပိတ်ဆို့မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံကို အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော အပြောင်းအလဲများ ချက် ခြင်းထွက်ပေါ်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ဖွယ်မရှိဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ် ပင် အရေးယူမှုဥပဒေတွင် ပါဝင်သော အသေးစိတ်အချက်များအပေါ်မူတည်၍ ၎င်းတို့သည် အခြေအနေကို ပိုဆိုးအောင် ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။ အတိတ်ကနှင့်မတူသော အချက်မှာ အ ရေးယူပိတ်ဆို့မှုများအမှန်တကယ်အလုပ်ဖြစ်နိုင်သည့် မတူသော မူဝါဒချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်း များကို ရှာဖွေရန် ပြည်တွင်းတွင် အခြေအတင်ငြင်းခုံမှုများ မရှိတော့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါအရေးယူပိတ်ဆို့ မှုများ၏ အများဆုံးဖြစ်နိုင်သည့် သက်ရောက်မှုမှာ အစိုးရ၊ တပ်မတော်နှင့် ပြည်သူများကို ပို၍ပင် နီးကပ်သွားစေကာ၊ အနောက်နိုင်ငံများဆိုသည် တိမ် လို လေလို အပြောင်းအလဲမြန်သော မိတ်ဆွေ၊ စိတ်မချရသော မိတ်ဖက်အဖြစ် လက်ရှိမြန်မာ နိုင်ငံက ရှုမြင်နေသောအမြင်ကို ပို၍အားကောင်းအောင် လုပ်ပေးလိုက်သလိုသာ ရှိပေမည်။ အစိုးရခေါင်းဆောင်များကလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသတိပေးနေသည်မှာ အနောက်နိုင်ငံများ ၏ ဝေဖန်မှုများ၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးရန် ရည်ရွယ်သော အရေးယူမှုများသည် ၎င်းတို့အား တရုတ်နှင့် ပိုမိုနီးကပ်သွားစေရန်သာ တွန်းပို့နေသည်ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။⁴⁵

သမိုင်းသည်လည်း လမ်းပြတစ်ခုသဖွယ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိ မည်သည့်နိုင်ငံနှင့်မဆို နှစ်နိုင်ငံအကြားချမှတ်ထားသော တင်းကြပ်သည့် အရေးယူပိတ်ဆို့မှု များအောက်တွင် ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က Crisis Group ၏ သုတေသနတစ်ခုက အဆိုပါ အ ရေးယူပိတ်ဆို့မှုများသည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အပေါ် နည်းနည်းမျှလွှမ်းမိုးမှုမပြုနိုင်ကြောင်း နှင့် မြင်သာထင်သာသက်ရောက်မှုအနည်းငယ်မျှသာ ရှိနိုင်ကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။ သို့ သော်လည်း ပစ်မှတ်ထားသော (targeted) ဟူသော စကားလုံးကို အသုံးပြုထားသည့် အ ရေးယူပိတ်ဆို့မှုများသည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ၎င်း၏ ခေါင်းဆောင်များအပေါ် သက်ရောက်မှု အနည်းငယ်သာရှိသော်လည်း၊ အထွေထွေစီးပွားရေးနှင့် သာမန်ပြည်သူများ၏ ကံကြမ္မာအ ပေါ် ကြီးမားသော ထိခိုက်မှုများကို ဖြစ်စေသည်။ ထိုအချက်မှန်ကန်ကြောင်းကို လက်ခံကြရာ

⁴⁵ Crisis Group က အနောက်နိုင်ငံ၊ သံတမန်များကို တွေ့ ဆုံမေးမြန်း၊ ရန်ကုန်၊ စက်တင်ဘာ-နိုဝင်ဘာ။ ၂၀၁၇။ "U.S. Pressure on Aung San Suu Kyi Only Helps China, Aides Warn", *Wall Street Journal*, 13 November 2017 ကိုလည်းကြည့်။

ဥပမာအနေဖြင့် ထိုစဉ်က နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဟီလာရီကလင်တန်က ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် စတင်လုပ်ဆောင်ရာ၌ ထိုအချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။⁴⁶ သို့တိုင်အောင် ရွေးချယ်စရာကလည်း အနည်းငယ်သာရှိနေရာ အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများကို ပြန်လည်ချမှတ်မှုမှန်သမျှတွင် တူညီသော အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများ မလွဲမသွေပြန်လည်ပါဝင်လာလိမ့်မည်သာဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများချမှတ်ခံရပါကလည်း ခြိမ်းခြောက်မှုအသစ်သဖွယ် ခံစားရလိမ့်မည်မဟုတ်ပဲ အားလုံးသိနေသည့် မပြောင်းလဲသော အနေအထားသို့ ပြန်ရောက်ကာ ပိုဆိုးလာနိုင်သည့် အလားအလာသာရှိပေသည်။

မည်သို့ဆိုစေ၊ မူဝါဒချမှတ်သူများကလည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် တစ်ခုခုလုပ်သင့်သည်ဟု ခံစားနေရရာ၊ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများအနေဖြင့် သူ့နိုင်ငံသားများက မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် တစ်ခုခုလုပ်ရန် နိုင်ငံရေးအရ ဖိအားပေးနေမှုကို တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်သလို မြန်မာနိုင်ငံမှ ကျူးလွန်နေသူများဟု ယူဆရသူများကိုလည်း ထိုကျူးလွန်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း မရှိပဲ လွှတ်မထားနိုင်ဟူသော အရေးကြီးသောအချက်ပေးမှု ပေးပို့ရန်လည်းဖြစ်သည်။ မူဝါဒ ချမှတ်သူများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများအပေါ် အနတ်လက္ခဏာဆောင်သော သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည့် အလားအလာများကို ကန့်သတ်ပေးနိုင်မည့် နည်းလမ်းများရှိပါသည်။ အခြေခံဥပဒေအရ ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျထိန်းချုပ်မှု မပြုနိုင်သည့် စစ်တပ်၏ လုပ်ရပ်များအတွက် ပြည်သူများက တန်ဖိုးကြီးပေးဆပ်လိုက်ခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပေ။

- ❑ **ပထမအချက်အနေဖြင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နေမှုများကို ဖြတ်တောက်ရန် တိုက်တွန်းမှုကို ဆန့်ကျင်ပါ။** မူဝါဒချမှတ်သူများအနေဖြင့် အစိုးရနှင့် ပြည်သူများအကြားမှ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို မျက်ခြေပြတ်မခံသင့်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒေသတွင်းမှ အဆင်းရဲဆုံးဟု ဆိုနိုင်သောလူသန်းပေါင်းများစွာ နေထိုင်နေကြရာ ၎င်းတို့၏ ပိုမိုကောင်းမွန်သော စီးပွားရေးအနာဂတ်အတွက် လိုလားချက်များကို မမေ့အပ်ပေ။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နေမှုများကို ဖြတ်တောက်ရန် တိုက်တွန်းမှုများကို ဆန့်ကျင်သင့်ပေသည်။ အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ပညာသင်ကြားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးများတွင် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံခြင်းမှတစ်ဆင့် ပြည်သူချင်းဖလှယ်ခြင်းမျိုးသည် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အပယ်ခံဖြစ်ခဲ့ရသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက် အရေးပါလှသည်။
- ❑ **ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအကူအညီများနှင့် စစ်ရေးနှင့်မဆိုင်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဆက်လုပ်ပါ။** ထိုကိစ္စမှာ အနောက်နိုင်ငံများအတွက် သဘောတရားအရ ကတိပေးရလွယ်ကူလိမ့်မည်ဖြစ်သော်လည်း၊ လက်တွေ့ လိုက်လုပ်ရန် ခက်ခဲပေလိမ့်မည်။ အကြောင်းမှာ ယခုအချိန်အခါတွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ မြန်မာနိုင်ငံအကြောင်း

⁴⁶ Crisis Group Asia Report N°78, Myanmar: Sanctions, Engagement or Another Way Forward? ကို ကြည့်ပါ။

ကောင် သတင်းများမတွေ့ရတော့သည့်ပြင် မြန်မာအစိုးရကလည်း အကူအညီပေးရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပျော့ပြောင်းသည့်သဘောကို အနည်းငယ်သာ ပြန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီက ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့က ကုန်သွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အထူးအခွင့်အရေးများ ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍ အလုပ်အကိုင်ရရှိရေးကို အထောက်အကူပြုရာ၌ အရေးပါလှသည် ဖြစ်ရာ ပြန်လည်မရုပ်သိမ်းသင့်ပေ။

- တတိယအချက်အနေဖြင့် ပစ်မှတ်ထားသော အရေးယူပိတ်ဆို့မှုမှန်သမျှကြောင့် သာမန် ပြည်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ဂရုပြု၍ လုပ်ကိုင်ပါ။ အမှားလုပ်သည်ဟု အထောက်အထားရှိသည့် သီးသန့်တစ်ဦးချင်းနှင့် အဖွဲ့ အစည်းများအပေါ်ကိုသာ ပစ်မှတ်ထားသည့် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများသည် တာဝန်ခံမှုကို မြှင့်တင်ပေးရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် မကြာမီက မြန်မာနိုင်ငံ၏ အတွေ့ အကြုံက ပြသနေသည်မှာ ပစ်မှတ်ထားသော အရေးယူမှုများဟု အကြောင်းပြကာ ချမှတ်မှုများသည် စီးပွားရေးကြီးတစ်ခုလုံးအပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သက်ရောက်မှုများရှိသည် ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ရာ ထိုသို့စီးပွားရေးကို ထိခိုက်မှုမဖြစ်ရန် ရှောင်သင့်သည်။

- စတုတ္ထအချက်အနေဖြင့် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုမှန်သမျှကို မချမှတ်မီ တပ်မတော်နှင့် အစိုးရတို့ဖြင့် ဆက်သွယ်ပါ။ ရည်မှန်းချက်မှာ ယခုလိုအခွင့်အလမ်းရသည့် အရေးကြီးသည့် အခိုက်အတန့်တွင် ရနိုင်သမျှ သြဇာရှိ (အနည်းဆုံးဖြစ်စေဦးတော့) နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်သင့်ရာ အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ မချမှတ်မီ အရေးယူမှုအသစ်များ၏ အလားအလာများကို ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း၊ အဓိကကျသော ရည်မှန်းချက်များအပေါ် တိုးတက်မှုရှိအောင် တွန်းအားပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ဖော်ဆောင်သင့်သည်။

အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ၏ အသုံးဝင်မှုမှာ အကန့်အသတ်ရှိနေခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် လူသားများဘေးအန္တရာယ်ကြုံတွေ့ ရမှုများလျော့ချနိုင်ရန်နှင့် အခြေအနေကို မိမိအကြံပြုသည့် အတိုင်းဖြစ်စေနိုင်မည့် သြဇာရှိနိုင်ရေးအတွက် အခြားနည်းလမ်းများ အသုံးပြုနိုင်ရန် လုပ်နိုင်သမျှ အကုန်လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်သည် -

- နောက်ထပ်လူသားများခံစားရနိုင်သည့် အန္တရာယ်များကို လျော့ချနိုင်ရန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် ဒေသခံရပ် ရွာလူထုအပေါ်တွင် ကြီးမားသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများလျော့ချနိုင်ရန် လက်ရှိ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများပမာဏများများ ဆက်လက်ဖြည့်ဆည်းပေးပါ။ ထိုသို့ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းသည် ဇွတ်အတင်းနေရပ်ပြန်ပို့ခြင်း သို့မဟုတ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် ဆက်လက်နေထိုင်လိုခြင်းတို့ဖြစ်လာနိုင်သည့် ပြဿနာကိုလည်း လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- လက်ရှိပဋိပက္ခမှ လွတ်မြောက်နိုင်မည့် လမ်းကြောင်းကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံကို ကူညီပေးပါ။ ထိုသို့ အကူအညီပေးနိုင်ရန် ပဋိပက္ခမှ စိန်ခေါ်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသည် နိုင်ငံရေးအရ သန္နိဋ္ဌာန်အပြင် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ဆက်စပ်နေသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်သည်။ တိတိပပဆိုရပါက အစိုးရက ဖော်ဆောင်နေသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပထမ ဆိုသည့်နည်းလမ်းမှာ အသိအမှတ်ပြုခံရလိမ့်မည်မဟုတ်သည့်ပုံဖြင့် ထိရောက်မှုလည်းရှိလိမ့်မည်မဟုတ်သည့် အလျောက် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ လူမျိုးခွဲခြားခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားပြုခြင်းနှင့်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ် များအပါအဝင် အာနန်ကော်မရှင်၏ အဓိကအကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရေးအတွက် တွန်းအားပေးရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကိစ္စရပ်များတွင် အဓိပ္ပါယ်ရှိရှိတိုးတက်မှုရှိခြင်းသည် ဒုက္ခသည်များ မိမိဆန္ဒအလျောက် မူလနေရပ်သို့ ပြန်လာရေးအတွက် ရေခံမြေခံကောင်းများ ဖန်တီးရာတွင်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအပေါ် နိုင်ငံတကာက အသိအမှတ်ပြုမှုရရှိရေးတွင် အရေးပါလှသည်။
- မြန်မာ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နှစ်နိုင်ငံလုပ်ငန်းစဉ်တွင် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များသည် နေရပ်ပြန်လာမည့် ဒုက္ခသည်အရေအတွက်များများ ဖြစ်လာနိုင်မှုကိုထိခိုက်မည့် အလားအလာများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသော စီမံချက်ရေးဆွဲမှုကို စတင်ပါ။ ထိုအကြောင်းကို Crisis Group ၏ မကြာမီထွက်ရှိမည့် အစီရင်ခံစာတွင် အသေးစိတ်ဆွေးနွေးမည် ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အထက်ကဆိုခဲ့သောကိစ္စရပ်များကို ဦးစားပေးရန် ဆုံးဖြတ်သင့်ကြောင်းနှင့် ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြင့် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော ရလဒ်များ ရရှိအောင် မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည့် ဩဇာရှိသည့် အရေးပါသောနေရာတွင် ရှိနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များကစ၍ မြန်မာအစိုးရကို နိုင်ငံရေးအရ ထောက်ခံမှု အမြဲလိုပေးလာခဲ့ပြီး၊ ၎င်းအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ၏ ဖိအားပေးမှုများကို ဆက်လက်သံသယရှိဆဲ ဖြစ်သော်လည်း ၎င်း၏ ဖြစ်လာသမျှအပေါ် ထောက်ခံပေးခဲ့မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံက အသိအမှတ်မပြုနိုင်သေးပေ။ တရုတ်အနေဖြင့်ကလည်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နှင့်လည်းကောင်း၊ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော မူဆလင်ကမ္ဘာနှင့်လည်းကောင်း၊ အရေးပါသော ဆက်ဆံရေးတွင် မိတ်အပျက်ခံပြီး ရပ်တည်ပေးလိုခြင်းတော့ မရှိပေ။ ထိုအကြောင်းရင်းသည် မကြာသေးမီက ထုတ်ပြန်သော ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၏ ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခြင်းကို ခွင့်ပြုခဲ့ခြင်းအတွက် အကြောင်းရင်းများထဲမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် စီးပွားရေးအရလည်းကောင်း၊ မဟာဗျူဟာအရလည်းကောင်း၊ အရေးပါသော အကျိုးစီးပွားများရှိနေရာ ပဋိပက္ခကြောင့် ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုများရှိနိုင်သည်။ သို့သော် ယခုအချိန်အထိမူ တရုတ်သည် ဤကိစ္စရပ်ကို မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နှစ်နိုင်ငံကြား ပူးပေါင်းအဖြေရှာစေလိုသော သဘောထားအပေါ်သာ အာရုံပြု ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။

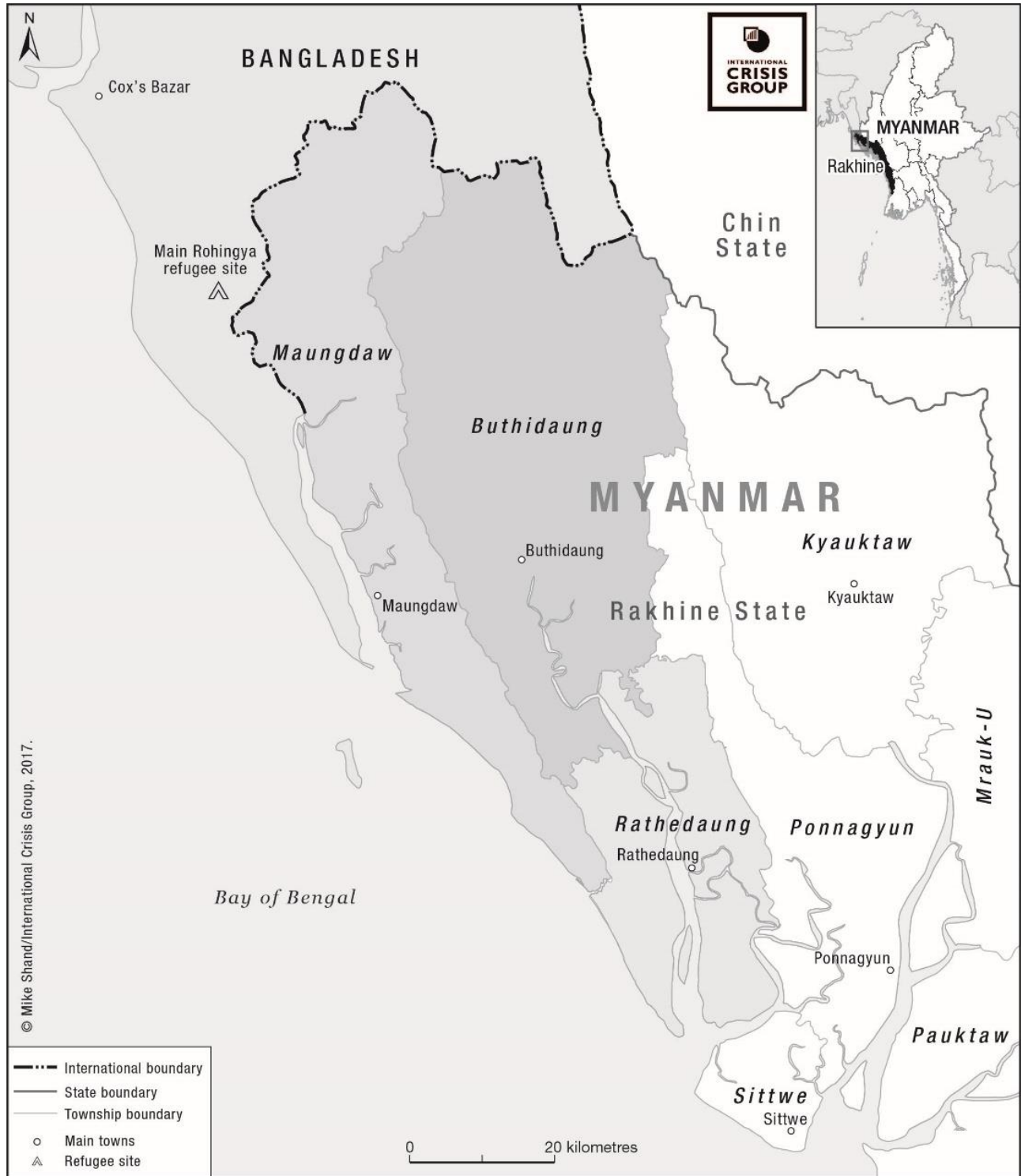
VI. သုံးသပ်ချက်

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ လုပ်ဆောင်မှုများသည် လူသားများအတွက် ခံစားရမည့် ကြီးမားသည့် ဘေးအန္တရာယ်ကိုလည်းကောင်း၊ တိုင်းပြည်အတွက် ပြဿနာကိုလည်းကောင်း၊ ဒေသတွင်း လုံခြုံရေးအရ ခြိမ်းခြောက်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ဖန်တီးပေးသည်။ ၎င်းသည် အမျိုးသားရေးဝါဒ၏ အစိတ်အပိုင်းများအနက် သက်ဆိုးရှည်နေဦးမည့် အကျည်းတန်သော အစိတ်အပိုင်းကို အားကောင်းအောင်လုပ်ဆောင်ပေးပြီး အနာဂတ်တွင် အခြားလူနည်းစုများကို ပစ်မှတ်ထားလာစေခြင်းကို ဦးတည်သွားနိုင်သည်။ ရှေ့ လာမည့်နှစ်အတော်များများအထိ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအတော်များများက မြန်မာနိုင်ငံကို ကြည့်ရှုသည့်အခါတိုင်းတွင် ဤပဋိပက္ခက ပုံရိပ်ကို ထိခိုက်နေတော့မည်ဖြစ်ရာ ကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းတို့တွင် ကြီးမားသော အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သည့် အကျိုးဆက်များရှိနေတော့မည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအနေဖြင့် အနောက်ကမ္ဘာနှင့် ဆယ်စုနှစ်များစွာ အထီးကျန်ဖြစ်နေခြင်းမှ ရုန်းထွက်စေချိန်တွင် ရရှိထားသည့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံအပေါ် စိတ်ကောင်းစေတနာများကို ယခုလို အလိုအပ်ဆုံးအချိန်တွင်မှ အသုံးမပြုနိုင်ပဲ ဖြုန်းတီးပစ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဂျီဟတ်အုပ်စုများ၏ နိုင်ငံဖြတ်ကျော်ကျူးလွန်သည့် တိုက်ခိုက်မှုများပြုလာနိုင်သည့် အန္တရာယ်တွင်းသို့ ကိုယ်တိုင်သက်ဆင်းမိသလိုဖြစ်ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ တရုတ်၏ ပထဝီ-မဟာဗျူဟာအရ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုနှင့် စီးပွားရေးအရ လွှမ်းမိုးမှုတို့ကို ထိန်းညှိရန် ရေရှည်ရည်မှန်းချက်ဦးစားပေးလုပ်ငန်းနှင့် တပ်မတော်၏ ပုံရိပ်ကို နိုင်ငံတကာတွင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းတို့အား နှောင့်နှေးစေမည့် ကြီးမားသော အတားအဆီးကြိုလာရပြီဖြစ်သည်။

ရိုဟင်ဂျာလူနည်းစုအပေါ် ကျူးလွန်မှုများသည် ကမ္ဘာ့သူ၊ ကမ္ဘာသားများ၏ အမြင်ကို ဖမ်း စားထားလိုက်ပြီဖြစ်ကာ အစိုးရ၏ ခေါင်းမာသော အနေအထားက အခြေအနေကို ပို၍ဆိုးရွား သွားစေသည်။ အနောက်နိုင်ငံများသည် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်းက ရုတ်သိမ်းပေးခဲ့သော အရေးယူပိတ်ဆို့မှုအချို့ ကို ပြန်လည်ချမှတ်ရန် သေချာသလောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ အနေဖြင့် အရေးယူမှုများ ပြန်လည်ချမှတ်မည်ဆိုပါက ရှိနေသော အကန့်အသတ်များကို ကြိုတင်သိနားလည်ထားသင့်ကာ၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကာလကြာရှည် ဒဏ်များခံစားလာကြရသော ပြည်သူများကို ထိခိုက်မှုနည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် လုပ်ဆောင်ရင်း မိမိတို့ အကြံပြုသည့် အတိုင်း ဖြစ်စေရန် များများဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မည့် နည်းလမ်းဖြင့်သာ လုပ်ဆောင်သင့်ပေသည်။

ဘရပ်ဆဲလ်စ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်

Appendix A: Map of Myanmar



Appendix B: About the International Crisis Group

The International Crisis Group (Crisis Group) is an independent, non-profit, non-governmental organisation, with some 120 staff members on five continents, working through field-based analysis and high-level advocacy to prevent and resolve deadly conflict.

Crisis Group's approach is grounded in field research. Teams of political analysts are located within or close by countries or regions at risk of outbreak, escalation or recurrence of violent conflict. Based on information and assessments from the field, it produces analytical reports containing practical recommendations targeted at key international, regional and national decision-takers. Crisis Group also publishes *CrisisWatch*, a monthly early warning bulletin, providing a succinct regular update on the state of play in up to 70 situations of conflict or potential conflict around the world.

Crisis Group's reports are distributed widely by email and made available simultaneously on its website, www.crisisgroup.org. Crisis Group works closely with governments and those who influence them, including the media, to highlight its crisis analyses and to generate support for its policy prescriptions.

The Crisis Group Board of Trustees – which includes prominent figures from the fields of politics, diplomacy, business and the media – is directly involved in helping to bring the reports and recommendations to the attention of senior policymakers around the world. Crisis Group is chaired by former UN Deputy Secretary-General and Administrator of the United Nations Development Programme (UNDP), Lord Mark Malloch-Brown. Its Vice Chair is Ayo Obe, a Legal Practitioner, Columnist and TV Presenter in Nigeria.

Crisis Group's President & CEO, Jean-Marie Guéhenno, served as the UN Under-Secretary-General for Peacekeeping Operations from 2000-2008, and in 2012, as Deputy Joint Special Envoy of the United Nations and the League of Arab States on Syria. He left his post as Deputy Joint Special Envoy to chair the commission that prepared the white paper on French defence and national security in 2013.

Crisis Group's international headquarters is in Brussels, and the organisation has offices in ten other locations: Bishkek, Bogota, Dakar, Kabul, Islamabad, Istanbul, Nairobi, London, New York, and Washington, DC. It has presences in the following locations: Abuja, Algiers, Bangkok, Beirut, Caracas, Gaza City, Guatemala City, Hong Kong, Jerusalem, Johannesburg, Juba, Mexico City, New Delhi, Rabat, Sanaa, Tblisi, Toronto, Tripoli, Tunis, and Yangon.

Crisis Group receives financial support from a wide range of governments, foundations, and private sources. Currently Crisis Group holds relationships with the following governmental departments and agencies: Australian Department of Foreign Affairs and Trade, Austrian Development Agency, Danish Ministry of Foreign Affairs, Dutch Ministry of Foreign Affairs, European Union Instrument contributing to Stability and Peace (IcSP), Finnish Ministry for Foreign Affairs, French Development Agency, French Ministry of Defence, French Ministry of Foreign Affairs, German Federal Foreign Office, Global Affairs Canada, Irish Aid, Principality of Liechtenstein, Luxembourg Ministry of Foreign Affairs, New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade, Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Swedish Ministry of Foreign Affairs, Swiss Federal Department of Foreign Affairs.

Crisis Group also holds relationships with the following foundations: Carnegie Corporation of New York, Henry Luce Foundation, Humanity United, John D. and Catherine T. MacArthur Foundation, Oak Foundation, Open Society Foundations, Ploughshares Fund, Robert Bosch Stiftung, and Wellspring Philanthropic Fund.

December 2017

Appendix C: Reports and Briefings on Asia since 2014

Special Reports

Exploiting Disorder: al-Qaeda and the Islamic State, Special Report N°1, 14 March 2016 (also available in Arabic and French).

Seizing the Moment: From Early Warning to Early Action, Special Report N°2, 22 June 2016.

Counter-terrorism Pitfalls: What the U.S. Fight against ISIS and al-Qaeda Should Avoid, Special Report N°3, 22 March 2017.

North East Asia

Old Scores and New Grudges: Evolving Sino-Japanese Tensions, Asia Report N°258, 24 July 2014 (also available in Chinese).

Risks of Intelligence Pathologies in South Korea, Asia Report N°259, 5 August 2014.

Stirring up the South China Sea (III): A Fleeting Opportunity for Calm, Asia Report N°267, 7 May 2015 (also available in Chinese).

North Korea: Beyond the Six-Party Talks, Asia Report N°269, 16 June 2015.

Stirring up the South China Sea (IV): Oil in Troubled Waters, Asia Report N°275, 26 January 2016 (also available in Chinese).

East China Sea: Preventing Clashes from Becoming Crises, Asia Report N°280, 30 June 2016.

China's Foreign Policy Experiment in South Sudan, Asia Report N°288, 10 July 2017.

South Asia

Policing Urban Violence in Pakistan, Asia Report N°255, 23 January 2014.

Afghanistan's Insurgency after the Transition, Asia Report N°256, 12 May 2014.

Education Reform in Pakistan, Asia Report N°257, 23 June 2014.

Afghanistan's Political Transition, Asia Report N°260, 16 October 2014.

Resetting Pakistan's Relations with Afghanistan, Asia Report N°262, 28 October 2014.

Sri Lanka's Presidential Election: Risks and Opportunities, Asia Briefing N°145, 9 December 2014.

Mapping Bangladesh's Political Crisis, Asia Report N°264, 9 February 2015.

Women, Violence and Conflict in Pakistan, Asia Report, N°265, 8 April 2015.

The Future of the Afghan Local Police, Asia Report N°268, 4 June 2015.

Revisiting Counter-terrorism Strategies in Pakistan: Opportunities and Pitfalls, Asia Report N°271, 22 July 2015.

Sri Lanka Between Elections, Asia Report N°272, 12 August 2015.

Winning the War on Polio in Pakistan, Asia Report N°273, 23 October 2015.

Nepal's Divisive New Constitution: An Existential Crisis, Asia Report N°276, 4 April 2016.

Political Conflict, Extremism and Criminal Justice in Bangladesh, Asia Report N°277, 11 April 2016.

Sri Lanka: Jumpstarting the Reform Process, Asia Report N°278, 18 May 2016.

Pakistan's Jihadist Heartland: Southern Punjab, Asia Report N°279, 30 May 2016.

Pakistan: Stoking the Fire in Karachi, Asia Report N°284, 15 February 2017.

Afghanistan: The Future of the National Unity Government, Asia Report N°285, 10 April 2017.

Sri Lanka's Transition to Nowhere, Asia Report N°286, 16 May 2017.

Sri Lanka's Conflict-Affected Women: Dealing with the Legacy of War, Asia Report N°289, 28 July 2017.

South East Asia

Myanmar's Military: Back to the Barracks?, Asia Briefing N°143, 22 April 2014 (also available in Burmese).

Counting the Costs: Myanmar's Problematic Census, Asia Briefing N°144, 15 May 2014 (also available in Burmese).

Myanmar: The Politics of Rakhine State, Asia Report N°261, 22 October 2014 (also available in Burmese).

A Coup Ordained? Thailand's Prospects for Stability, Asia Report N°263, 3 December 2014.

Myanmar's Electoral Landscape, Asia Report N°266, 28 April 2015 (also available in Burmese).

Southern Thailand: Dialogue in Doubt, Asia Report N°270, 8 July 2015.

Myanmar's Peace Process: A Nationwide Ceasefire Remains Elusive, Asia Briefing N°146, 16 September 2015 (also available in Burmese).

The Myanmar Elections: Results and Implications, Asia Briefing N°147, 9 December 2015 (also available in Burmese).

Thailand's Lengthening Roadmap to Elections, Asia Report N°274, 10 December 2015.

The Philippines: Renewing Prospects for Peace in Mindanao, Asia Report N°281, 6 July 2016.

Myanmar's New Government: Finding Its Feet?, Asia Report N°282, 29 July 2016 (also available in Burmese).

Southern Thailand's Peace Dialogue: No Traction, Asia Briefing N°148, 21 September 2016.

Myanmar's Peace Process: Getting to a Political Dialogue, Asia Briefing N°149, 19 October 2016 (also available in Burmese).

Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State, Asia Report N°283, 15 December 2016 (also available in Burmese).

Building Critical Mass for Peace in Myanmar, Asia Report N°287, 29 June 2017 (also available in Burmese).

Buddhism and State Power in Myanmar, Asia Report N°290, 5 September 2017.

Jihadism in Southern Thailand: A Phantom Menace, Asia Report N°291, 8 November 2017 (also available in Thai and Malay).

Appendix D: International Crisis Group Board of Trustees

CO-CHAIR

Lord (Mark) Malloch-Brown
Former UN Deputy Secretary-General and Administrator of the United Nations Development Programme (UNDP)

PRESIDENT & CEO

Jean-Marie Guéhenno
Former UN Under-Secretary-General for Peacekeeping Operations

VICE-CHAIR

Ayo Obe
Chair of the Board of the Gorée Institute (Senegal); Legal Practitioner (Nigeria)

OTHER TRUSTEES

Fola Adeola
Founder and Chairman, FATE Foundation

Ali al Shihabi
Author; Founder and former Chairman of Rasmala Investment Bank

Celso Amorim
Former Minister of External Relations of Brazil; Former Defence Minister

Hushang Ansary
Chairman, Parman Capital Group LLC; Former Iranian Ambassador to the U.S. and Minister of Finance and Economic Affairs

Nahum Barnea
Political Columnist, Israel

Kim Beazley
Former Deputy Prime Minister of Australia and Ambassador to the U.S.; Former Defence Minister

Carl Bildt
Former Prime Minister and Foreign Minister of Sweden

Emma Bonino
Former Foreign Minister of Italy and European Commissioner for Humanitarian Aid

Cheryl Carolus
Former South African High Commissioner to the UK and Secretary General of the African National Congress (ANC)

Maria Livanos Cattai
Former Secretary General of the International Chamber of Commerce

Wesley Clark
Former NATO Supreme Allied Commander

Sheila Coronel
Toni Stabile Professor of Practice in Investigative Journalism; Director, Toni Stabile Center for Investigative Journalism, Columbia University

Frank Giustra
President & CEO, Fiore Financial Corporation

Mo Ibrahim
Founder and Chair, Mo Ibrahim Foundation; Founder, Celtel International

Wolfgang Ischinger
Chairman, Munich Security Conference; former German Deputy Foreign Minister and Ambassador to the UK and U.S.

Asma Jahangir
Former President of the Supreme Court Bar Association of Pakistan; former UN Special Rapporteur on the Freedom of Religion or Belief

Yoriko Kawaguchi
Former Foreign Minister of Japan; former Environment Minister

Wadah Khanfar
Co-Founder, Al Sharq Forum; former Director General, Al Jazeera Network

Wim Kok
Former Prime Minister of the Netherlands

Andrey Kortunov
Director General of the Russian International Affairs Council

Ivan Krastev
Chairman of the Centre for Liberal Strategies (Sofia); Founding Board Member of European Council on Foreign Relations

Ricardo Lagos
Former President of Chile

Joanne Leedom-Ackerman
Former International Secretary of PEN International; Novelist and journalist, U.S.

Helge Lund
Former Chief Executive BG Group (UK) and Statoil (Norway)

Shivshankar Menon
Former Foreign Secretary of India; former National Security Advisor

Naz Modirzadeh
Director of the Harvard Law School Program on International Law and Armed Conflict

Saad Mohseni
Chairman and Chief Executive Officer of MOBY Group

Marty Natalegawa
Former Minister of Foreign Affairs of Indonesia, Permanent Representative to the UN, and Ambassador to the UK

Roza Otunbayeva
Former President of the Kyrgyz Republic; Founder of the International Public Foundation "Roza Otunbayeva Initiative"

Thomas R. Pickering
Former U.S. Under Secretary of State and Ambassador to the UN, Russia, India, Israel, Jordan, El Salvador and Nigeria

Olympia Snowe
Former U.S. Senator and Member of the House of Representatives

Javier Solana
President, ESADE Center for Global Economy and Geopolitics; Distinguished Fellow, The Brookings Institution

Alexander Soros
Global Board Member, Open Society Foundations

George Soros
Founder, Open Society Foundations and Chair, Soros Fund Management

Pär Stenbäck
Former Minister of Foreign Affairs and of Education, Finland; Chairman of the European Cultural Parliament

Jonas Gahr Støre
Leader of the Labour Party and Labour Party Parliamentary Group; former Foreign Minister of Norway

Lawrence H. Summers
Former Director of the U.S. National Economic Council and Secretary of the U.S. Treasury; President Emeritus of Harvard University

Helle Thorning-Schmidt
CEO of Save the Children International; former Prime Minister of Denmark

Wang Jisi
Member, Foreign Policy Advisory Committee of the Chinese Foreign Ministry; President, Institute of International and Strategic Studies, Peking University

PRESIDENT'S COUNCIL

A distinguished group of individual and corporate donors providing essential support and expertise to Crisis Group.

CORPORATE	INDIVIDUAL	
BP	(5) Anonymous	Herman De Bode
Shearman & Sterling LLP	Scott Bessent	Alexander Soros
Statoil (U.K.) Ltd.	David Brown & Erika Franke	Ian R. Taylor
White & Case LLP	Stephen & Jennifer Dattels	

INTERNATIONAL ADVISORY COUNCIL

Individual and corporate supporters who play a key role in Crisis Group's efforts to prevent deadly conflict.

CORPORATE	INDIVIDUAL	
(2) Anonymous	(2) Anonymous	Geoffrey R. Hoguet & Ana Luisa Ponti
APCO Worldwide Inc.	Mark Bergman	David Jannetti
Atlas Copco AB	Stanley Bergman & Edward Bergman	Faisal Khan
Chevron		Cleopatra Kitti
Edelman UK	Elizabeth Bohart	Michael & Jackie Lambert
HSBC Holdings plc	Eric Christiansen	Leslie Lishon
MetLife	Sam Englehardt	Virginie Maisonneuve
Noble Energy	The Edelman Family Foundation	Dennis Miller
RBC Capital Markets		The Nommontu Foundation
Shell	Seth & Jane Ginns	Brian Paes-Braga
	Ronald Glickman	Kerry Propper
	David Harding	Duco Sickinghe
	Rita E. Hauser	Nina K. Solarz
		Enzo Viscusi

AMBASSADOR COUNCIL

Rising stars from diverse fields who contribute their talents and expertise to support Crisis Group's mission.

Amy Benziger	Lindsay Iversen	Nidhi Sinha
Tripp Callan	Azim Jamal	Chloe Squires
Kivanc Cubukcu	Arohi Jain	Leeanne Su
Matthew Devlin	Christopher Louney	Bobbi Thomason
Victoria Ergolavou	Matthew Magenheimer	AJ Twombly
Noa Gafni	Madison Malloch-Brown	Dillon Twombly
Christina Bache Fidan	Megan McGill	Annie Verderosa
Lynda Hammes	Hamesh Mehta	Zachary Watling
Jason Hesse	Tara Opalinski	Grant Webster
Dalí ten Hove	Perfecto Sanchez	

SENIOR ADVISERS

Former Board Members who maintain an association with Crisis Group, and whose advice and support are called on (to the extent consistent with any other office they may be holding at the time).

Martti Ahtisaari Chairman Emeritus	Lakhdar Brahimi	Carla Hills
George Mitchell Chairman Emeritus	Kim Campbell	Swanee Hunt
Gareth Evans President Emeritus	Jorge Castañeda	Aleksander Kwasniewski
	Naresh Chandra	Todung Mulya Lubis
	Eugene Chien	Allan J. MacEachen
Kenneth Adelman	Joaquim Alberto Chissano	Graça Machel
Adnan Abu-Odeh	Victor Chu	Jessica T. Mathews
HRH Prince Turki al-Faisal	Mong Joon Chung	Barbara McDougall
Óscar Arias	Pat Cox	Matthew McHugh
Ersin Arioglu	Gianfranco Dell'Alba	Miklós Németh
Richard Armitage	Jacques Delors	Christine Ockrent
Diego Arria	Alain Destexhe	Timothy Ong
Zainab Bangura	Mou-Shih Ding	Olara Otunnu
Shlomo Ben-Ami	Uffe Ellemann-Jensen	Lord (Christopher) Patten
Christoph Bertram	Gernot Erlor	Victor Pinchuk
Alan Blinken	Marika Fahlén	Surin Pitsuwan
	Stanley Fischer	Fidel V. Ramos